

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matej Arbeiter

**Vloga in pomen oklepnih vozil na področju urbanega bojevanja - študija
primerov Grozni, Gaza in Sarajevo**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matej Arbeiter

Mentor: doc. dr. Uroš Svete

Somentor: asist. mag. Erik Kopač

**Vloga in pomen oklepnih vozil na področju urbanega bojevanja - študija
primerov Grozni, Gaza in Sarajevo**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvala

*Mentorju in somentorju za pomoč in usmeritve pri
pisanju diplomskega dela.*

*Posebej pa se zahvaljujem staršem za vso podporo in pomoč
v življenju.*

*Prav tako gre posebna zahvala moji puncici Tajani za vso nudeno pomoč
in podporo*

VLOGA IN POMEN OKLEPNIH VOZIL NA PODROČJU URBANEGA BOJEVANJA – ŠTUDIJA PRIMEROV GROZNI, GAZA IN SARAJEVO

Urbano okolje s svojimi značilnostmi zaznamuje posebno področje bojevanja, ki se v sodobnem času zaradi večanja mest, vse pogosteje odvija ravno v takem okolju. Že v zgodovini vidimo, da je urbano bojevanje zelo nepredvidljivo, saj so tudi najmočnejše vojaške sile na takem področju bile včasih poražene. Pri taki vrsti bojevanja, kjer so nasprotne sile lahko druga od druge oddaljene zelo malo, je pomembna zaščita in ognjena podpora, ki jo lahko nudijo po določeni meri le oklepna vozila. Ravno zaradi tega sem se odločil, da predstavim vlogo in pomen oklepnih vozil in to prikažem tudi na primerih Grozni, Sarajevo in Gaza. Na teh primerih spoznamo različne taktike bojevanja, ki so bile prikaz neuspeha na področju urbanega bojevanja ali so se izkazale za zelo uspešne. Zato je pomembno proučevanje preteklih načinov in taktik bojevanja v urbanem okolju, kjer se bo v prihodnosti vse več spopadov tudi odvijalo in bodo imela pomembno vlogo oklepna vozila, ki so največkrat zaščita in ognjena podpora pehotnemu vojaku.

Ključne besede: urbano bojevanje, oklepna vozila, taktika, obkolitev.

THE ROLE AND IMPORTANCE OF ARMORED VEHICLE ON AREA OF URBAN TERRAIN – CASE STUDY OF GROZNI, GAZA AND SARAJEVO

Urban terrain with its features forms specific area of warfare, that frequently become more important in modern times, because of urban growth. The strongest forces through the history were sometimes defeated, because the urban warfare is unpredictable. Opposite sides have small distance from each other in these type of warfare, therefore have very important role of protection and fire support, that offered by armored vehicle. Because of these reasons I decided to present role and importance of armored vehicle in cases of Grozni, Sarajevo and Gaza. On these cases we can realize different tactics of warfare, which were to see the failure of urban warfare, or have proved very successful. It is important study past ways and tactics of warfare in urban terrain. In the future will warfare take place in urban terrain, where armored vehicle, which mostly have protect and fire support to infantry soldier and will have important role.

Key words: urban warfare, armored vehicles, tactic, siege.

Kazalo

1 Uvod.....	- 8 -
2 Metodološki okvir analize.....	- 9 -
2.1 Predmet analize.....	- 9 -
2.2 Cilji	- 9 -
2.3 Raziskovalno vprašanje	- 9 -
2.4 Struktura diplomskega dela.....	- 9 -
2.5 Metodologija	- 10 -
3 Ključni pojmi.....	- 10 -
4.1 Manevriranje in formacije oklepnih vozil.....	- 12 -
4.2 Mobilnost	- 13 -
4.3 Oborožitev.....	- 13 -
4.4 Zaščita	- 14 -
5 Bojevanje v naselju	- 15 -
5.1 Značilnosti urbanega bojevanja	- 15 -
5.2 Napad na naselje	- 16 -
5.3 Obramba naselja.....	- 18 -
6 Bitka za mesto Grozni	- 21 -
7 Sarajevo.....	- 25 -
8 Gaza.....	- 30 -
8.1 Zgodovinsko ozadje	- 30 -
8.2 Vloga oklepa v spopadu.....	- 33 -
9 Urbano bojevanje prihodnosti	- 36 -
10 Zaključek.....	- 38 -
11 Literatura	- 40 -

Kazalo tabel

Tabela 5.1: Velikost branjenega območja v zgradbah, kombinacija pehote in oklepnih vozil - 19 -

Tabela 5.2: Velikost branjenega območja v metrih, kombinacija pehote in oklepnih vozil - 19 -

Seznam kratic

BVP – Bojno vozilo pehote

BIH – Bosna in Hercegovina

DIME–Eksploziv z dodatkom mikrošrapnelov iz težkih kovin (*Dense Inert Metal Explosive*)

ERA – Eksplozivno reaktivni oklep (*explosive reactive armour*)

IED– Improvizirano eksplozivno sredstvo (*improvised explosive device*)

NATO – Organizacija severnoatlantskega sporazuma (*North Atlantic Treaty Organisation*)

OE – Oklepne enote

OZN – Organizacija Združenih Narodov

RPG–Ročni raketomet (*rocket-propelled grenade*)

1 Uvod

Vloga in pomen oklepnih vozil v urbanem bojevanju je primarna za takšno vrsto bojevanja. Vse več spopadov ni konvencionalne oblike, ampak se vse pogosteje prenašajo na poseljena območja, ki manj močnim branilcem omogočajo dobro obrambo in zmožnost nevtraliziranja nasprotnika. Pri tem imajo veliko vlogo tudi oklepna vozila, ki tako pri napadalcih in branilcih predstavljajo temeljno zaščito in ognjeno podporo pri bojevanju od ulice do ulice. Vse več mirovnih operacij prehaja na območje urbanega bojevanja, saj s tem poskušajo zaščititi del civilnega prebivalstva, ki se v moderni dobi vedno bolj preseljuje ravno na taka območja. Zaradi značilnosti, ki jih imajo taka naselja, so ena izmed prednosti napadalca, ki branilcu s tem onemogoči, da bi izkoristil naravne reliefne danosti na svojem ozemlju. Po drugi strani, pa daje tak način bojevanja prednost tudi branilcu, saj zaradi boljšega poznavanja terena lažje brani svoje položaje. Ravno iz teh razlogov, sem se odločil za pisanje diplomskega dela o tej tematiki, ker želim poudariti pomen oklepnih vozil, saj modernizacija vojaškega orožja temelji ravno na njih ter prikazati negativna in pozitivna stališča do urbanega bojevanja.

Pri raziskovanju tematike sem se osredotočil na tri primere urbanega bojevanja, ki so pomembno vplivala na razvoj taktike in posodobitve oklepnih vozil ter tudi prikazujejo zelo različen način bojevanja. Vključil bom primer vojne za mesta Grozni, Gazo in Sarajevo. Pri tem se bom osredotočil na napake taktik, ki so jih uporabljali in namembnosti oklepnih vozil, ki so bila ključna za končni izid teh vojn. Za te primere sem se med drugim odločil tudi iz razloga, ker sta dva primera neuspeha udeležbe in vloge oklepnih vozil, medtem ko en primer prikazuje uspešnost bojevanja s takimi vozili in njihov pomen s tem še bolj povečuje. Iz teh primerov je moč sklepati o napakah, ki jih lahko storimo v urbanem bojevanju in tudi o izboljšanju tehnik. Zato bom vključil tudi ideje o oklepnih vozilih in taktikah, ki se bodo uporabljale v urbanem bojevanju v prihodnosti.

2 Metodološki okvir analize

2.1 Predmet analize

V svoji diplomski nalogi se bom osredotočil na pomen in vlogo oklepnih vozil na področju urbanega bojevanja. Pri tem se bom osredotočil na značilnosti oklepnih vozil, njihovi zaščito, bojno sposobnost in karakteristike, ki se odražajo v urbanem bojevanju. Svojo analizo in opisovanje bom prenesel na tri študije primera urbanega bojevanja z oklepnimi vozili, in sicer v mestih Grozni, Gazi in Sarajevu. Pri samem proučevanju posameznih primerov, se bom osredotočil na sam pomen oklepnih vozil in njihovo vlogo v izvajanju bojnih nalog v naseljih.

2.2 Cilji

Cilj moje diplomske naloge je podrobneje preučiti oklepna vozila v urbanem bojevanju ter to prikazati na posameznih primerih. Ravno tako je moj cilj prikazati različne karakteristike bojevanja v treh različnih primerih urbanega bojevanja v Gazi, Groznem in Sarajevu.

2.3 Raziskovalno vprašanje

1. Ali se lahko s primerno zaščitnimi in oboroženimi oklepnimi vozili uspešno borimo v urbanem okolju?
2. Kakšna mora biti zaščita in oborožitev oklepnih vozil za uspešno bojevanje v urbanem okolju?

2.4 Struktura diplomskega dela

V uvodu bom predstavil problematiko dela in utemeljil svojo odločitev za pisanje diplomskega dela s tem naslovom. V prvem delu naloge bom na splošno opisal urbano bojevanje, njegov pomen in značilnosti. Vanj bom prav tako vključil opisovanje oklepnih vozil, kjer se bom osredotočil predvsem na njihovo vlogo in pomen v urbanem bojevanju. V drugem delu pa bom podrobno opisal tri primere urbanega bojevanja, in sicer Gaza, Grozni in Sarajevo. V vsakem posameznem primeru se bom skušal osredotočiti na pomen in vlogo oklepnih vozil ter skušal opisati način bojevanja ter karakteristiko. Na tej točki bom vsak primer tudi zgodovinsko orisal oziroma izpostavil najpomembnejša vojna dejstva posameznega primera. V zadnjem delu naloge pa bom skušal orisati urbano bojevanje v prihodnosti, kjer se bom osredotočal predvsem na oborožene sile ZDA. V zaključku bom podal svoje lastno mnenje in korektno artikuliral raziskovalno vprašanje. Vsekakor pa bom

podal glavno sporočilo z namenom, da osvetlim aktualen problem in skušal podati zaključek kjer so možnosti za raziskave še odprte.

2.5 Metodologija

Pri pisanju svoje diplomske naloge si bom pomagal z interpretacijo in analizo primarnih in sekundarnih virov, kar vključuje analizo ter interpretacijo monografske in serijske publikacije. Pri opisovanju bojevanja v urbanem okolju ter opisovanju oklepnih vozil se bom posluževal opisne metode, saj bom tematiko skušal zajeti v teoretični okvir. Skozi to opisno metodo bom primerjal pojme, ki so si med seboj različni ali podobni, kar pomeni, da se bom posluževal metode komparacije. Vsekakor pa bom v ta teoretični okvir vključil tudi metodo sintetizacije, kar pomeni, da bom celotno tematiko skušal strniti v neko celoto. Pri opisovanju posameznih primerov, se bom naslanjal na metodo študija primere in vse skupaj opisal s historično metodo, saj bom vsak posamezni primer orisal skozi zgodovinsko dogajanje.

3 Ključni pojmi

Oklepna vozila – so zaščitena in oborožena motorna vozila, namenjena za različne bojne naloge, in sicer za uničevanje žive sile in bojnih sredstev, za vodenje protioklepnega boja, za boj proti ciljem, ki so utrjeni, za prevoz in boj pehote, za izvidovanje in varovanje, služi pa lahko kot poveljniško vozilo in vozilo za zveze. Konstrukcija voznega dela omogoča premikanje po različnem reliefu. Nekatera imajo možnost plovbe po vodi (amfibijska), za premikanje pod vodo in zaščito v primeru grožnje nuklearno-kemično-biološkega orožja. Njihov namen opredeljujejo stopnja njihove zaščite, konstrukcija in oborožitev. V najširšem pomenu jih delimo na kolesnike in goseničarje (Vojni leksikon 1981, 357).

Urbano bojevanje – (Military Operations on Urbanized Terrain) urbano bojevanje je opredeljeno kot vse načrtovane in izvedene akcije, kjer zgradbe predstavljajo glavne točke. Pogoji v urbanem okolju, kjer boji potekajo od hiše do hiše, narekujejo taktiko bojevanja. Taktika urbanega bojevanja se močno razlikuje od drugih taktik bojevanja, ki se nanašajo na boje odprtih bojišč. Sam potek bojev narekujejo omejeno področje gibanja in uporabe ognja ter večja možnost oviranja z minami presenečenja in improviziranimi ovirami. Kot glavna značilnost se tukaj pojavlja specifičnost urbanega področja in množična prisotnost civilnega prebivalstva, ki ga pogosto zaradi vključenosti v različne milice in neprepoznavnosti le-teh, težko ločimo od vojakov (Kavčič 2009,12).

4 Vloga in pomen oklepnih vozil na področju urbanega bojevanja

Številne izkušnje na področju urbanega bojevanja so pokazale, da je za uspešno bojevanje na takšnem bojišču potrebno intergrirano delovanje vseh razpoložljivih sil, od pehote, ki je bistvena, do oklepa, ki nudi podporo in zaščito prvi. Za urbano okolje je značilno decentralizirano bojevanje, pri čemer se že pri najnižjih taktičnih ravneh pokaže, da je izjemno težko zagotoviti nadzor nad delovanjem. Prav tako, če te enote nimajo v svoji sestavi oklepnih vozil, se pri svojem delovanju srečujejo z resnimi težavami. Pri premiku po mestnih ulicah in četrtih so nenehno izpostavljeni sovražnikovemu ognju, ki pa ga je zaradi zelo dobre možnosti maskiranja, ki ga nudi urbano področje, zelo težko odkriti. Tudi njihova osebna oborožitev vsaj v večini primerov nima dovolj ognjene moči, da bi lahko z njimi uničevali nasprotnikove bunkerje in dobro utrjene zaklone, ki jih nudijo zgradbe. Zgradbe tudi otežujejo same premike enot, njihove položaje, nadzor nad njimi, komuniciranje in medsebojno indentifikacijo, ki je najpogosteje vzrok za prijateljski ogenj. Vse te pomankljivosti, ki sem jih navedel v prejšnjem stavku lahko odpravimo z uporabo oklepnih vozil v enotah, vendar morajo biti ta vozila dobro zaščitena z oklepom, ki bo posadko varoval pred RPG (ročnimi raketometi), ki so najpogosteje uporabljena sredstva branilcev za protioklepno bojevanje in improviziranimi eksplozivnimi napravami (IED) (Defense Update 2006).

Tanki, oklepna in mehanizirana vozila se na področju mest soočajo s številnimi težavami, med katerimi sta največji opazovanje okolice in manevriranje, ki je ponavadi zaradi ozkih ulic oteženo ali pa celo onemogočeno. Njihova ranljivost se močno poveča, ko se na bojišču znajdejo sami. Deležni so napadov od blizu s protioklepnim orožjem in RPG-ji, napadov iz vseh smeri ne samo od spredaj, kjer je oklep najmočnejši, tudi od zgoraj z granatami, ki jih posebno prirejene s padalcem, branilci spustijo iz večnadstropnih stavb. Padalce upočasni let granate, ki eksplodira nekaj centimetrov nad oklepom in zaradi tega, ker je na tem področju tudi najmanj zaščiten, prebije in uniči posadko. Napadi se vrstijo tudi iz strani in od spodaj, kjer uporniki minirajo podzemne rove. Kljub številnim težavam s katerimi se srečujejo oklepna vozila na področju urbanega bojevanja, bo njihov pomen in vloga v prihodnosti vedno večja, saj se vse več bojišč odvija prav v takšnem okolju. Vendar bo potrebno še veliko postoriti, da bo njihova učinkovitost večja in bodo posadke bolj zaščitene, kar jim vliva večjo samozavest in posredno izboljša njihovo učinkovitost (Defense Update 2006).

4.1 Manevriranje in formacije oklepnih vozil

Najpogostejša formacija, ki se je in se uporablja na področju urbanega bojišča je škatla ali diamant. Ta formacije je sestavljena iz štirih oklepnih vozil, ki se med seboj pri izvajanju manevra dopolnjujejo. Njihovo taktično premikanje je usklajeno, počasno in enakomerno, saj jim takšen način omogoča, da opazujejo na vse smeri, imajo dovolj časa za opazovanje in so vseskozi pripravljeni na sovražnikov ogenj. Takšno gibanje, ki se ustvari, traja vse do konca načrtovane poti oziroma vse do naslednjega križišča, ki jim zaradi svoje velikosti napram ulicam, omogoča boljše opazovanje in večji spekter pokritosti.

Naslednja takšna formacija je taktika razpršitve sil, ki se izvaja z vnaprejšnjim načrtom premikanja sil in načrtovanjem sektorja ognja. Več enot se hkrati premika vsaka po svoji ulici vzporedno z njo ali bloki. S takšnim načinom premikanja in kanaliziranjem se poveča zaščita pred bočnimi napadi, z organiziranjem sektorja ognja pa se zmanjša možnost, da bi prišlo do prijateljskega ognja. V takšni formaciji so na čelu kolone postavljena najmočnejša in najboljše zaščitena vozila s katerimi razpolaga enota, največkrat tukaj govorimo o tankih. Njihova naloga je, da pokrivajo sprednji sektor in bočni sektor nizke nadmorske višine (saj zaradi elevacijskega kota cevi ne morejo pokrivati višjih območij). Takoj za njimi sledijo bojna vozila pehote (BVP), ki lahko z orožji visoke kadence ognja pokrivajo nasprotnikove položaje na višjih območjih stavb in mrtve kote. Bojna vozila pehote pokrivajo bočni sektor in območje za njihovim premikanjem. Takšna formacija ima zaradi kombinacije težkih oklepnih vozil in bojnih vozil pehote, izredno veliko sposobnost manevriranja in ognjenega pokrivanja. V sodobnem urbanem bojevanju se najpogosteje uporabljajo oklepne enote, ki so sestavljene iz štirih oklepnih vozil. Tak trend je narekoval hiter razvoj tehnologije, kjer se je kljub zmanjšanju vozil enota na bojišču ohranila ali celo povečala svoje bojne zmogljivosti. Takšne formacije se največkrat uporabljajo za ognjeno podporo pri napredovanju pehote. In prav takšne načine skupnega delovanja dveh različnih enot je najtežje uskladiti, saj imamo dva poveljnika in za uspešno skupno delovanje je potrebno veliko izkušenj, naporov in predvsem zagotoviti dovoljšen nadzor nad samim dogajanjem. Iz številni doktrin sodobnih vojska lahko razberemo, da se največkrat enota s štirimi oklepniki razdeli na dva dela, tako da ima vsak pehotni vod pridodana dva tanka, ki sta neposredno podrejena poveljniku pehotnega voda. Ta način je zelo uspešen, saj zagotavlja enakomerno napredovanje pehote in oklepnikov, vendar pa je za njihovo uresničitev potrebno izredno veliko usposabljanja. Prav tako pa se z razdelitvijo oklepnega voda, močno poveča njihova ranljivost na vse vrste napadov. Da bi odpravili to pomankljivost, lahko oklepnemu vodu dodamo enega ali več pehotnih vodov, ki

pa so v takšnem primeru podrejeni poveljniku oklepnega voda. Takšen način izvajanja taktike lahko uporabimo v razmeroma širokih in odprtih mestnih predelih, kjer lahko oklepniki razvijejo svojo formacijo, s tem razvijejo izredno ognjeno moč, pehota pa jih varuje pred morebitnimi napadi (The Role of Armor in Urban Combat 2006).

4.2 Mobilnost

Oklepna vozila so v urbanem bojevanju zaradi bližine bojev veliko bolj ranljiva pred izstrelki iz protioklepnih orožij in postavljenimi minami ter improviziranimi eksplozivnimi sredstvi, zato vse sodobne vojske vedno bolj težijo k večji zaščiti, kar pa posledično poveča maso vozila. Zaradi same teže se postavi vprašanje ali so za urbano bojevanje bolj primerna gosenična ali kolesna oklepna vozila. Splošno velja, da je razmerje med kolesnimi in goseničnimi oklepnimi vozili močno v prid kolesnikom, tudi za v prihodnje velja, da bodo prevladovali slednji. Razlogi za preferiranje kolesnega pred goseničnim hodnim delom vozila so večja potovalna hitrost, za okoli 15 km/h, udobnejše potovanje, saj sta pri kolesnih vozilih močno zmanjšana zvok in vibracije, manjši stroški izdelave in vzdrževanja, pa tudi večja vzdržljivost gum od gosenic.

V blatu in snegu imajo goseničarji boljšo mobilnost, saj imajo boljši oprijem, ki se razporedi čez celotno površino, gume pa imajo boljšo mobilnost na zelo neravnem terenu, saj lahko voznik z diferencialom in zaporo diferenciala uravnava prenos navora na določena kolesa. Gosenična vozila imajo občutno manjši pritisk na tla, saj ima ruski BTR-80, ki je bil udeležen v rusko-čečenski vojni, z maso 25 000 kilogramov kolesni pritisk 4,8 kg/cm², gosenično bojno vozilo T podobne mase pa 0,5 kg/sm². Prav tako pa je tudi proizvodnja kolesnikov 45-60 odstotno cenejša, življenjska doba 3-krat daljša, varčnejši z gorivom za 60-80 odstotkov v primerjavi z gosenicami, interval popravil je 5-krat manjši. Zato lahko v prihodnosti pričakujemo v urbanem bojevanju več kolesnih oklepnih vozi. (Dragojević 1986, 203).

4.3 Oborožitev

Sama specifika urbanega okolja in načinov bojnega delovanja v tem okolju, zahteva tudi prilagoditev oborožitve, tako pehote kot tudi oklepnih enot. Kot sem že omenil, bojna vozila pehote uporabljajo orožja manjših kalibrov z veliko kadenco ognja, medtem ko pa imajo tanki vgrajena orožja večjih kalibrov z ognjeno močjo. Najpogosteje njihovo glavno oborožitev predstavlja 120 mm kaliberski top, ki pa je zaradi karektaristik tanka večkrat neuporaben pri bližnem bojevanju. Nizke silhuete tankov, omejitve elevacijskih kotov pri glavni oborožitvi in

zaradi depresijskih kotov, postane glavna oborožitev 120 mm kaliberski top pri delovanju na visoke in nizke cilje, ki so največkrat v kleti, popolnoma neuporabna. Velik problem pa predstavlja tudi sama dolžina cevi, saj v ozkih ulicah tank ne more bojno delovati na bočne cilje in cilje, ki se nahajajo za njim. Drugi takšen problem predstavlja samo strelivo, saj strelivo, ki so ga uporabljali za bojevanje na odprtem nima takšnega učinka na področju naselij.

Pomembna oborožitev so tudi mitraljezi, ki se uporabljajo za onemogočanje žive sile na prostem ali v šibkih zaklonilnikih. Mitraljez je lahko glavno orožje, predvsem na bojnih vozilih pehote, lahko pa je montiran soosno s topom ali samostojno, po navadi je le eden, včasih dva. Če je mitraljez glavno orožje, je običajno kalibra 12,7 ali 14,5 mm, če je sekundarno pa manjših kalibrov; običajno 7,62 mm. Mitraljezi so izjemno pomembni pri urbanem bojevanju, saj imajo za razliko od topov večji elevacijski kot in z njimi lahko sektor ognja razširimo na višja ležeča območja (Žabkar 2007, 182).

4.4 Zaščita

Oklepi vozil dosegajo do 40 odstotkov celotne mase vozila in so spredaj debeline 10-30 milimetra, zgoraj in spodaj 6-20, na strani 10-20, zadaj pa 8-15 milimetrov. Večinoma nudijo varnost pred izstrelki kalibra 7-62 in 7,9 mm iz bližine in do 14,5 mm na razdalji 300 metrov pod kotom 45 stopinj. Do približno sedemdesetih let prejšnjega stoletja je bil oklep iz valjanega jekla (260-600 HB5), kasneje pa so začeli uporabljati kompozitne oklepe s konfiguracijo ene mehke plasti med dvema trdnima (npr. plastika med dvema plastema keramike). Tako so se pričeli uvajati tudi oklepi iz nekovin. Novi materiali, ki so se pričeli uporabljati pri izdelavi oklepov so: mangan, aluminij, magnezij, cink, kevlar, keramika, poliuretanska pena in steklena volna. Danes pa je najučinkovitejši pasivni oklep, ki ima trdnost 2000-3000 HB. Poleg tega pa se še uporabljajo eksplozivne ERA ploščice, ki se jih namesti od osnovnega oklepa za 50 milimetrov do 100 milimetrov in eksplodirajo ob dovolj močnem pritisku in tako odbijejo udarni val. Prav tako pa se na vozila pritrjuje kletka, ki je od vozila oddaljena 500 milimetrov in ščiti pred protioklepnimi izstrelki. Posebej zanimivo pa je enosmerno prebojno steklo, ki strelcu dopušča, da strelja izven vozila, hkrati ga pa ščiti pred zunanji izstrelki (Dragojević 1986, 137).

Zelo pomembna je zaščita pred minami, saj v sodobnem urbanem bojevanju povzročijo večino uničenja med oklepnimi vozili. Konvencionalno bojevanje proti oklepnim vozilom se

je v urbanem bojevanju spremenilo v gverilsko, namesto označenih minskih polj pa so mine skupaj z improviziranimi eksplozivnimi napravami (IED) postavljene v zasede. V prvi fazi eksplozije, ki traja 5-7 milisekund po detonaciji pride do deformacije dna vozila in pojavijo se razpoke. V drugi fazi so sedeži in ostale na dno privarjene stvari odbite od tal v stene ali strop vozila, z njimi seveda tudi posadka. V tretji fazi akumulatorji in tanki počijo, tekočine iztekajo in se vžigajo, v četrti fazi pa sila eksplozije izvrže vrata in lopute.

Proizvajalci in oborožene sile iščejo številne rešitve za zavarovanje pred to nevarnostjo. Najpogostejša rešitev za to težavo je zasnova tal iz mehkejših materialov, ki težje počijo in primerna oblika, ki od vozila odbije večino nevarnih delcev. Ti materiali so sestavljeni iz dveh plasti jekla in vmesne plastike. Na dnu vozila je potrebna prevleka, ki absorbira delce ob eksploziji, strelivo se mora shranjevati čim dlje od tal, sedeži morajo viseti iz stropa, prav tako podlage za počivanje nog, sedeži pa morajo biti zasnovani tako, da morajo absorbirati čim več energije ob eksploziji. Prav tako morajo vsi člani posadke imeti varnostne pasove in električni sistemi, tanki za gorivo pa morajo biti zavarovani pred eksplozijami. Kolesniki so pred eksplozijami boljše zavarovani, saj jim to omogoča sama oblika vozila, ki preusmeri silo eksplozije. Pri kolesnih vozilih silo eksplozije vpijajo velika kolesa, pravilno usmerjeni kolesni loki, deflektorji in vzmetenje (Dragojević 1986, 145).

5 Bojevanje v naselju

Bojevanje v naselju je ena od oblik vojaškega delovanja, vendar se močno razlikuje od ostalih taktik delovanja. Med naseljena območja štejemo mesta, kraje, vasi, zaselke in industrijske komplekse. Naseljena območja se vedno bolj širijo in mesta so politična, prometna, kulturna finančna in politična središča z ogromno populacijo ljudi. Zaradi tega imajo boji za mesta močne politične, psihološke, komunikacijske in logistične vrednosti.

5.1 Značilnosti urbanega bojevanja

Za bojevanje v naseljih je značilno, da boji potekajo na nižjih taktičnih ravneh, to se pravi na ravni voda in oddelka, saj večje enote zaradi ozkih ulic in same narave mest ne bi mogle razviti in uporabiti svoje formacije. V naseljih je možnost manevriranja močno otežena zaradi ozkih ulic in porušeni stavb, vendar pa hkrati dopušča lažjo infiltracijo ter lažji obhod. Spopadi v naseljih potekajo na površinah ulice, pod zemljo, tukaj najpogosteje mislimo kanalizacijske rove ali pa rove podzemne železnice in nad samo ulico. Opazovanje in ognjeno

delovanje sta otežena, prav tako je oteženo samo kritje enot ter kontrola nad njimi, ki je najpogosteje povezana z izkušnjami in iznajdljivostjo poveljnika. Mesta s svojimi številni zgradbami nudijo odlično zaščito in kritje tako za branilca, kot za napadalca, vendar je pri tem v prednosti branilec, ki pozna mesto in napadalec se mora pri premiku izpostaviti, pri čemer postane idealna tarča. Sama učinkovitost zaščite je tudi odvisna od materialov iz katerih so zgrajene stavbe, saj lahko stavba oziroma kritje zgrajeno iz železobetona predstavlja pravi bunker, medtem ko pa lahko stavbe iz nestabilnih in gorljivih materialov predstavljajo lastno grožnjo (Furlan 2006, 177).

Velike težave se pojavijo tudi pri samem lociranju in odkrivanju sovražnika, saj se bo branilec pomaknil z orožjem v globino stavbe, stran od vrat in oken, hkrati pa bo tudi izkoristil manjše luknje in razpoke v sami stavbi, ki jih je lažje maskirati in težje odkriti. Veliko težav povzroči tudi sam prah, ki se pojavi ob premiku težkih oklepnih enot in zvok, ki moti samo komuniciranje. Ker je narava urbanega bojevanja usmerjena na bližinski boj, saj se lahko sovražnik nahaja na drugi strani zgradbe s protioklepnim orožjem in ker se tukaj nahajajo idealni pogoji za ostrostrelce, morajo biti oklepna vozila pri izvajanju svojih nalog ves čas zaprta. Oklepniki morajo biti pri izvajanju takšnih nalog obvezno prisotni, saj pehoti nudijo ognjeno podporo, zaščito in v določenih primerih opravljajo inženirske naloge. Pojavijo pa se tudi težave pri vzpostavljanju zveze med posameznimi oddelki, saj je uporaba radijskih postaj zaradi zgradb zelo omejena. Zato je potrebo vzpostaviti dodatne repetitorje in antene na vrhovih zgradb, v vozila namestiti močnejše radijske postaje ali pa v skrajnem primeru uporabiti civilno telefonijo, se sporazumevati z baklami, zastavicami ali drugimi priročnimi sredstvi (Klinar 2007, 5).

5.2 Napad na naselje

Načrtovanje napada na naselje zahteva izjemno natančnost, prilagodljivost in pripravljenost na številne težave in ovire, ki se bodo pojavile tekom izvajanja akcije. Zaradi svojevrstne specifikke urbanega okolja mora poveljnik pri načrtovanju napada upoštevati naslednje značilnosti. Zelo pomembna je enostavnost in prilagodljivost načrtov, saj je težko opravljati samo kontrolo nad izvajanjem, ker je samo napredovanje po mestih zelo počasno in je nujno potrebno izrabiti situacijo, ki nam je dana v določenem trenutku. Potrebno je tudi zagotoviti natančne informacije o samem mestu, načrtih posameznih zgradb, infrastrukturi, podzemnih sistemih, položajih nasprotnika, barikadah, minskih preprek, porušeni ulicah, sami širini le-teh, saj so nekatere ulice ožje od širine oklepnih vozil in bi preprečile napredovanje. Pri

načrtovanju pa moramo določiti, ključne objekte, vmesne cilje, meje med posameznimi enotami, pripravljalne rajone ter položaje rezervnih enot. Pred samo izvedbo pa moramo upoštevati temeljne elemente, kot so cilj, kontrola in konstanta napada. Doseg končnega cilja mora biti izveden preko več vmesnih zaporednih ciljev, ki so najpogosteje markantni objekti, preko kateri lahko lažje napredujemo in napadamo končne cilje. Vmesne cilje naj bi najpogosteje zavzemal posamezen vod, medtem ko pa naj bi glavne cilje napadala formacija v velikosti čete. Element kontrole je ključnega pomena, vendar ga je na področju urbanega bojevanja zaradi decentralizacije sil, hitrih sprememb taktičnih situacij in otežene vzpostavitve zvez težko dosledno zagotoviti. Kljub temu je potrebno izvajati kontrolo kolikor se da, saj le s tem lahko preprečimo prijateljski ogenj med lastnimi in zavezniškimi silami. Dobro kontrolo nam bo omogočal dobro vzpostavljen sistem številčenja stavb, razdelitve sektorjev ter označitev že očiščenih stavb. Zadnji takšen ključen element je konstanta napada, kajti vsak naš premor bi sovražniku omogočil njegovo reorganizacijo, popolnitev z oborožitvijo in možnost za izvedbo protinapada. (Furlan 2006, 179).

Ko imamo izdelan načrt in posedujemo dovolj informacij ter se odločimo, da bomo napadli mesto, lahko pričnemo z naslednjimi fazami napada. Prva faza je faza obkolitve naselja, katere namen je zavzeti in kontrolirati vse dostope do mesta in ključnih objektov. Za izvedbo te faze se uporabljajo izvidniške in oklepne enote s podporo artilerije in letalstva. Ko enote zavzamejo svoje položaje izvajajo nadzor nad sovražnikom, mu preprečujejo oskrbovanje z dodatnimi okrepitevami izven naselja, zbirajo obveščevalne podatke in preprečujejo sovražnikov izmik. Druga faza je faza preboja. V tej fazi poskušamo zavzeti in očistiti smeri dostopa do naselja. Za to fazo uporabljamo oklepne enote z obvezno pridodano pehoto, ki jih ščiti pred hitro premičnimi protioklepnimi orožji. Pomembne pa so tudi inženirske enote, ki se nam pomagajo prebiti skozi nasprotnikove ovire. V tej fazi so naloge oklepnih enot zavarovanje roba naselij, ključnih mostov, infrastrukture in objektov ter nuditi ognjeno podporo enotam, ki izvajajo nadaljnje naloge. V tretji fazi zavarovanja območja in objektov je naloga oklepnih enot, da skupaj s pehoto in inženirskimi enotami zavarujejo ključna območja in objekte, zagotovijo in držijo obrambne položaje v primeru protinapada nasprotnika. S svojo ognjeno močjo imajo oklepne enote nalogo, da uničujejo nasprotnikove obrambne položaje, njegove oskrbovalne poti, rezerve, zveze in poveljniška mesta. Naslednja faza se imenuje faza čiščenja, za katero uporabimo enote, sestavljene iz pehote in oklepnih enot skupaj z artilerijsko podporo. Te enote izvzamemo iz rezerve ali druge bojne črte. Območje, ki je razdeljeno na posamezne sektorje, očistimo sovražnikovih enot in ga po končanem čiščenju

zavarujemo. Zadnja faza je faza reorganizacije, katere izvedba je odvisna od uspešnosti izvedbe nalog. Reorganizacija zavzema popolnitev enot s strelivom, gorivom, moštvo, rezervnimi deli, hrano in vodo. Prav tako poskrbimo za ranjene, vojne ujetnike in civiliste. Potrebno pa je tudi prilagoditi, pripraviti in urediti obrambne položaje, saj lahko nasprotnik v vsakem trenutku izvede protinapad na določeno točko, vseskozi nas ogrožajo ostrostrelci in nasprotnik z RPG (Department of the Army 2003).

Sama izvedba napada na naselje naj bo dobro preučena, načrtovana, premišljena ter izvedena razmeroma počasi. Le če bodo imele enote na razpolago dovolj časa, bodo lahko temeljito očistile neko področje oziroma stavbo, ga zavarovale in s tem preprečile, da nas bi napadli od zadaj, ko že zapustimo to območje. Enota bo, ko bo očistila neko območje in ga zavarovala, lahko krila drugo enoto, ki bo napadla naslednjo stavbo in proces se bo ponavljal vse dokler na dosežemo začasnih ali končnih ciljev. Vsa očiščena območje je potrebno dobro zavarovati z ovirami, zaminirati in postaviti dovolj opazovalnic in patrolj, tako da bomo lahko upočasnili nasprotnikov morebitni protinapad. Kot smo omenili že v prejšnjih odstavkih imajo oklepna vozila zraven pehote pomembno vlogo pri urbanem bojevanju. Oklepna vozila v napadu nam poleg neposredne zaščite zagotavljajo tudi neposredno bojno podporo. Prav tako se lahko uporabljajo za izdelavo vhodov v zgradbo, za zaščitni in nevtralizacijski ogenj pred vhodom pehotnih enot v zgradbo, s podpornim ognjem zmanjšujejo možnosti nasprotnikovega umika, blokirajo sovražnikove odporne točke, uničujejo prepreke in odstranjujejo ruševine. Če pa so oklepna vozila posebej opremljena in prirejena pa se lahko uporabijo za odstranjevanje min, čiščenje poti skozi zgradbe, čiščenje ognjenih con ter za onemogočanje uporabe določenega območja nasprotniku z rušenjem, miniranjem, ter postavljanjem min presenečenja (Headquarters Department of the Army 2001).

5.3 Obramba naselja

Oklepna vozila so pri obrambi naselij sestavni del krožne obrambe in premične rezerve v središču rezerve. Uporabljajo se tudi kot premična podpora za odporne točke ali pa za protioklepni boj, ne smejo pa se uporabljati, kot statični objekti na prostem. Branilci so pri obrambi svojih mest v veliki prednosti pred napadalci, saj dobro poznajo mesto in na svoji strani imajo lahko tudi civilno prebivalstvo. Samo globino in širino cone obrambe določa gostota zgradb, ruševin in sistem ulic. Zaradi številnih prikritih poti, ki napadalcu omogočajo, da se nam približa, moramo postaviti svoje položaje na mesta iz katerih bomo lahko po njem delovali z neposrednim ognjem. Predvidevati in načrtovati moramo prikrite in zakrite poti po

katerih se bomo premikali, to so najpogosteje rovi kanalizacij in podzemne železnice. Paziti in zavzeti moramo stavbe, ki dominirajo nad širšo okolico, območja s katerih lahko uporabljamo maksimalen domet protioklepni orožij. Skrbno moramo pripraviti položaje za minomete in protioklepna orožja. Dobro moramo razvrstiti in utrditi položaje naših oklepnih enot, ki branijo predvsem glavne smeri vdora v naselje. Potrebno je vzpostaviti sistem zvez preko katerega bomo lahko usmerjali akcije naših enot (Furlan 2006, 180).

Tabela 5.1: Velikost branjenega območja v zgradbah, kombinacija pehote in oklepnih vozil

Enota	Širina	Globina
Bataljon	od 4 do 8 zgradb	od 3 do 6 zgradb
Četa	od 2 do 4 zgradbe	od 2 do 3 zgradbe
Vod	1 do 2 zgradbi	1 zgradba

Vir: Dolinar, 2004.

Tabela 5.2: Velikost branjenega območja v metrih, kombinacija pehote in oklepnih vozil

Enota	Širina	Globina
Bataljon	700 m do 1400 m	525 m do 1050 m
Četa	350 m do 700 m	350 m do 525 m
Vod	175 m do 350 m	175 m

Vir: Dolinar, 2004.

Pri izvedbi obrambe imamo več vrst le-te. Prva taka vrsta obrambe je klasična frontalna obramba. Zanj je značilno, da se vzpostavi več linijskih obrambnih črt ob položajih napadalca, pri čemer moramo zagotoviti sile, ki bodo vsaj tako številčne in močne, kot so nasprotnikove. Največja težava te obrambe je, da nima globine in če jo nasprotnik prebije nas lahko obkoli. Naslednja vrsta obrambe je sektorska obramba, pri kateri mesto spopada razdelimo na več območij oziroma sektorjev, ki jih branijo posamezne vojaške enote. Prednost takšne obrambe je, da omogoča razpršitev sil branilca in večjo samostojnost posameznih enot. Slabosti pa se nanašajo na težko popolnitev posameznih enot z rezervnimi enotami ter neusklajeno delovanje posameznih enot. Tretja vrsta obrambe je koncept osjega gnezda. Pri tej obrambi se izvede tajna priprava obrambnih položajev, glede na premike nasprotnikovih enot. Obramba deluje le ob neposrednem ključnem ogrožanju posameznih

točk obrambe. Za to vrst obrambe je značilno, da prvo bojno črto tvori le malo enot in da se jih večina nahaja v rezervi za protinapade. In še zadnja oblika obrambe, je aktivna obramba s statičnimi in premičnimi utrjenimi točkami. Ta vrst obrambe je še posebej pomembna, saj kot bomo lahko videli v nadaljevanju, so jo branilci uporabljali za obrambo mesta Grozni. Takšna vrst obrambe omogoča nadgradnjo in kombinacijo sektorske obrambe in obrambe osjega gnezda. Prav tako, kot v konceptu obrambe osjega gnezda, se tudi tukaj večina sil zadržuje v rezervi za protinapad, le malo pa jih je v prvi bojni liniji. Tukaj so najpogosteje najboljše izurjeni in izkušeni branilci, oboroženi s protioklepnim orožjem in drugim težkim orožjem, ki lahko zelo hitro in nepričakovano uničijo nasprotnika. Uporaba takšne obrambe temelji na precejšnji notranji mobilnosti enot in za svojo izvedbo uporablja začasne in stalne obrambne utrjene položaje (Klinar 2007, 12).

Obramba je v naseljih organizirana okoli ali na objektih, ki zagotavljajo celovito obrambo in omogoča fleksibilnost branilcu. Ključnega pomena je pehota, vendar mora biti okrepljena z oklepnimi enotami. Pri načrtovanju obrambe moramo biti osredotočeni predvsem na globino le-te. Samo načrtovanje mora biti natančno, podrobno in centralizirano, če nam seveda to dopušča čas. Sama kontrola izvajanja obrambe je decentralizirana, opazovanje nasprotnika je zaradi številnih zgradb omejeno. Posebej se še moramo posvetiti vzajemni podpori in krožni obrambi, da bi preprečili vrinjenje nasprotnika. V tem primeru imajo ključno vlogo oklepna vozila, ki z neposrednim ognjem odpravljajo napadalca. Pri izvajanju obrambe je potrebno namestiti številne prepreke na ulicah in natančno razporediti orožja za neposredno delovanje na kratkih razdaljah. Prav tako moramo paziti, da imamo na razpolago dovolj rezerve, ki bo pokrivala medprostore.

Pri samem izvajanju obrambe imamo prednjo črto območja bojevanja. Položaj in vzpostavitev te črte je odvisen od velikosti razpoložljivih sil, vrste bojnih enot in same velikosti branjenega območja. Naloga te prednje črte je, da prepreči neopazen prodor nasprotnikovih sil v cono branjenja, hkrati pa ne sme biti jasno razvidna, saj bi v nasprotnem primeru napadalec vanjo osredotočil podporni ogenj. Obramba določenega območja mora biti usklajena, imeti mora pregled nad celotnim območjem izvajanja aktivnosti ter zmožnosti, da lahko obrambo izvaja v kateremkoli času v katerokoli smer. Ko pa ni mogoče zagotoviti krožne obrambe, pa mora le-ta temeljiti na ognjenih conah in odpornih točkah s premičnimi elementi obrambnih sil. Odporne točke, ki so najpogosteje zgradbe na ugodnih položajih, je potrebno vključiti v sistem obrambe in zagotoviti njihovo delovanje, čeprav jih sovražnik obvozi in izolira. Zelo

velik pomen pri obrambi predstavljajo ovire, katerih izdelava zahteva veliko časa in angažiranja oklepnih in inženirskih enot. Ovire je za njihovo učinkovito namembnost potrebno dodatno okrepiti in izboljšati z bodečo žico, kraterji, protioklepnimi minami, minami usmerjenega delovanja, s španskimi jezdecami in drugim materialom. Navsezadnje pa je pri dobri organizirani obrambi potrebna tudi agresivnost in napadalnost napadalca, ki mora poskušati s številnimi zasedami in bliskovitimi napadi povzročiti čim več izgub napadalcu in ga poskušati premagati (Klinar 2007, 15).

Obramba naselja se lahko prav tako kot napad izvaja v več fazah. Ena izmed faz je delovanje sil v varnostnem območju okoli naseljenega območja. Te sile imajo prvi stik s sovražnikom, zato je njihova vloga ključna pri izvajanju obrambe. Njihova naloga je, da se razporedijo na več točk in tako poskušajo nadzirati dostope v mesto in stavbe, ki so pomembne za obrambo. Z opazovanjem poskušajo določiti sovražnikove sile, njihovo moč, uničiti poskušajo njihova orožja za podpora, izvidniške enote in enote za prodor. Naslednja faza je razporeditev sil bojnega zavarovanja, katerih naloga je slabljenje nasprotnikovih sil, preprečevanje napadov in zavajanje nasprotnika, s čemer ga poskušajo zvleči v naprej določena območja, kjer ga uničijo. Naloga je zadrževanje in preprečitev presenečenja. Te sile so sestavljene iz manjših pehotnih enot, ki so podprte z oklepnimi sredstvi. Faza delovanja sil v glavnem obrambnem področju je sestavljena iz več odpornih točk, okrepljena z oklepnimi in protioklepnimi sredstvi. Te sile so za branilce ključnega pomena in prioriteta obrambnih položajev. Njihov namen je predvsem upočasnitev sovražnika in njegovo popolno uničenje. Zadnja faza je rezerva, ki se ponavadi nahaja v osrednjem območju in je sestavljena iz premičnih sil. Sposobna mora biti podpirati katerikoli del obrambe. Najpogosteje je sestavljena iz oklepnih in mehaniziranih sil, katerim so pogosto pridodane še inženirske enote (Klinar 2007, 18).

6 Bitka za mesto Grozni

Novembra leta 1990 je kongres predstavnikov čečenskega ljudstva razglasil neodvisno Čečensko – Inguško republiko, ki pa je do tedaj bila del Ruske Federacije. S tem se je začel rusko-čečenski konflikt. Junija 1991 pa so razglasili popolno neodvisnost in v Čečensko – Inguški republici odstavili dotedanjo oblast, ter razpisali volitve za novega predsednika. Odnosi med Rusijo in Čečenijo so se s tem močno poostri. Leta 1992 se je Ingušetija odcepila od Čečenije, kar je vsekakor podpirala tudi Moskva. Do leta 1994 so v Čečeniji potekali frakcijski boji, katere opozicijo je prav tako podpirala Moskva. Varnosti svet Ruske

federacije je novembra leta 1994 sprejel odločitev o vojaškem posegu, priprave so potekale tajno, medtem ko se je vojaška operacija začela 11. decembra istega leta. Ta vojaška operacija je imela več ciljev, javno oznanjena pa sta bila le dva, in sicer popolna vrnitev državljanskih pravic in svobode ter uničenje žarišča separatizma, ki bi naj ogrožal celotno regijo. Po mnenju Ruske federacije je bilo potrebno celotno Čečenijo očistiti oziroma disciplinirati (Žabkar 1995, 9–10).

Nedavni spori med Čečenijo in Rusijo, so pokazali težko bojevanje uporniških sil, ki so bile dobro opremljene z orožjem malega kalibra, zlasti z uporabo raketnega pogona granate (RPG) v urbanih operacijah. To prav tako prikazuje rusko bojevanje v Čečeniji v smislu obravnave ruske vojske kot izziv mestnega boja z uporabo kombiniranih taktik orožja, termobaričnih izstrelkov in osebna orožja težkega kalibra. Ravno ta spoznanja iz t.i. ruskih izkušenj v tej vojni, so zelo koristna za sedanje operacije v Iraku, saj Zahodne sile potrebujejo za načrtovanje novih taktik poceni in prenosno orožje v teh urbanih območjih, predvsem z namenom uničevanja helikopterjev in vozil, ko so zaščiteni s pehoto.

V primeru boja za mesto Grozni, je upornik večinoma uporabljal RPG, ki je posebej učinkovit, kadar se uporablja na kompleksnih terenih. Bojna učinkovitost RPG je štiri metre in je relativno nezahtevna za uporabo kot destruktivni sistem orožja. Leta 1992 je ruska vojska v uporniških bojih v Tadžikistanu ugotovila, da čeprav ti niso tako sodobni kot PG-7VR s tandemsko bojno glavo, so prav ti bili krivi za uničenje ruskih tankov T-72. Čeprav so bili opremljeni z reaktivnim oklepom, so jih uničili. Ker so Rusi nasprotovali razvrstitvi ustrezne zaščite pehote, so vojaki z oborožitvijo RPG uporabili razvrstitev v dveh skupinah proti ruskim tankom T-72. Prvi strelec je z ostrostrelno puško streljal na tank z namenom, da uniči voznikov periskop in s tem ustavi vozilo. Drugi je s protioklepnim orožjem RPG poskušal uničiti tank in tretji strelec bi v primeru, da bi se izkrcala posadka deloval po njih. Ti koraki obstreljevanja bi uničili linijo pregleda tankovske posadke z zagotavljanjem, da bi posadka bila nezmožna delovati proti sovražniku tudi v primeru, če bi vozilo »preživel« to obstreljevanje. To prizadetje v smislu zaslepljenosti tanka, je omogočilo strelcem RPG čas za deponiranje in ponovno prevzete njihovega napada, dokler je bilo vozilo nasprotnikov onesposobljeno. Druga tehnika je bila obstreljevanje z razpršeno granato ali belo fosforno granato na T-72 s sprednje strani, z namenom onemogočiti voznikovo polje vidnosti, še preden bi skupina bojevnikov obstreljevala tank z RPG (Andrew Martin).

Ruski vojaški strokovnjaki so ocenili, da je čečenska vojska štela okoli 15.000 vojakov. V svoji vojaški sestavi je po mnenju strokovnjakov imela 40 do 50 tankov tipa T-62 in T-72, 45 bojnih vozil pehote BMP-1, 30 do 35 oklepnih transporterjev BTR-70 in BRDM-2 ter zelo veliko število ročnih protioklepnih raketometov. Čeprav so Rusi sklepali o oborožitvi Čečencev, so se vseeno odločili na hiter napad (Žabkar 1995, 11).

V začetku tega napada je ruska vojska štela okoli 10.000 pripadnikov, medtem ko so se odločili, da težkega orožja ne bodo uporabljali. Februarja naslednje leto je skupno število vojakov ruske vojske naraslo na 35.000, šlo pa je za napad v obliki dveh klinov, iz vzhoda in severozahoda, ki naj bi se združila v obliki klešč. Oklepne enote (OE) ruske vojske so napredovale do trideset kilometrov na dan. Tako so ruske enote hitro napredovale do glavnega mesta Grozni, vendar se je izkazalo, da je šlo za čečensko past. Ruska vozila so se nakopičila v ozkih ulicah, čečenski vojaki pa so takoj začeli napad na blokirane ruske oklepne enote. Težka tehnika ruske vojske je torej postala lahek plen protioklepnih oddelkov pehote. Upornikov je bilo v mestu dvakrat več, zato so Rusi izgubili (Milovac 2000, 12–13).

Napad na mesto Grozni v Čečeniji s strani 131. ruske brigade na novoletni večer leta 1995, prikazuje poučen primer tega kaj se lahko zgodi, če sodobna vojska napada v urbanem področju proti dobro oboroženim upornikom, brez uporabe dobro kombiniranih vojaških taktik in sistema orožja. Ruski tanki in oklepna vozila so postala lahek plen za čečenske sile, ki so uporabljale skupine le z dvema ali tremi ljudmi, sestavljene iz RPG strelcev, mitraljezeca in ostrostrelca. Čečenske morilske skupine so pogosto z raketami, granatami in molotovkami napadale posamezna vojaška vozila z različnih smeri, isto kot v naravi to počne skupina volkov, ko išče posamezne, izolirane člane družine divjadi. Zaradi pomanjkanja pomembnega števila ruskih upornikov, so čečenski bojavniki obrnili ulice mesta Grozni v smrtonosne pasti za ruska vojaška vozila. Januarja leta 1995 je 131. brigada imela 800 mrtvih in ranjenih. Prav tako je izgubila dvajset od šestindvajset tankov, sto dva od sto dvajset bojnih vozil pehote in vseh šest protioklepnih premičnih orožij ZSU-23 (Andrew Martin).

Vse skupaj je bilo na ruski strani približno 2000 žrtev vojakov in okoli 200 ujetih vojakov ter 225 uničenih tankov in oklepnih transporterjev. Čečenija pa je imela okoli 7000 padlih vojakov, ujetih je bilo okoli 500, medtem ko je vojna terjala kar 25.000 civilnih žrtev. Uporniki so izgubili 100 tankov in oklepnih transporterjev (Žabkar 1995, 17).

Vzroki za čečenski uspeh so bili naslednji:

- ko je ruska vojska zavzela mesto Grozni, ni bila dovolj pripravljena v smislu močnih t.i. zasedbenih sil. Niti ni bila pripravljena in okrepljena z rezervnimi silami, ki bi lahko v tem primeru hitro posredovale.
- ruski strani je primanjkovalo nadzorovanje dostopa do mesta Grozni, saj do tega mesta vodi kar 123 cest.
- sile, ki zavzamejo neko področje oziroma urbano področje, morajo biti izurjene za napad in zavzetje takega področja. V primeru napada na mesto Grozni so izkušene ruske enote za zavzetje mesta pošiljali domov, medtem ko nove enote, ki so prihajale, niso bile izurjene za takšno vrsto bojevanja in so zagrešile kar nekaj napak, kar je pomembno vplivalo na končni izid.
- pokazali so se problemi koordinacije med oboroženimi silami in enotami MVD, saj ruske enote oboroženih sil na začetku spopadov niso posredovale, kakor bi bilo to potrebno.
- problem pa je prav tako predstavljal tudi pridobivanje naklonjenosti prebivalcev, kjer je vsekakor pomembno obnašanje sil, ki so zavzele neko področje. V primeru prijateljskega odnosa lahko sile pridejo do pomembnih obveščevalnih podatkov. V nasprotnem primeru, pa prebivalstvo obveščevalne podatke posreduje upornikom in se obrne proti silam, ki zavzemajo področje. V primeru mesta Grozni, so ruske enote grdo in surovo ravnale s tamkajšnjimi prebivalci, zato so ti sodelovali z uporniki.
- v primeru zavzetja je pomembno vedeti, da nalogo civilne oblasti prevzame vojska. Gre za naloge v smislu zdravstvene oskrbe, oskrbe z vodo in elektriko, razdeljevanje hrane, itd. (Grau in Thomas, 2000).

Proti koncu leta 1999 in v začetku leta 2000, ko so Rusi ponovno napadli mesto Grozni, so ubrali drugačno taktiko in drugačno orožje. Ruska vojska se je razvrstila v kombinirane skupine, sestavljene iz oklepnih in inženirskih enot ter artilerije. Ruska vojska se je posluževala specializirane trojke, ki so jo sestavljali ostrostrelec, mitraljezec in vojak opremljen z raketnim orožjem. Dva preostala vojaka pa sta skrbela za zalogo streliva ali bila pomočnika strelcev kot dodatek v tej skupini. Uporaba teh ruskih strelskih skupin je čečenske strelske skupine prisilila k opustitvi fiksnih položajev na višjih ležečih položajih v stavbah. Rusi so zdaj bolje zaščitili svoje vojaške sile. Z uporabo manevrov za napad na stavbe, stanovanjske bloke in močno utrjene točke, so ruski vojaki bili sposobni odbijati premoč čečenskih vojakov. Rusi so prav tako odkrili, da neoboroženim okrožjem v okoliščinah kratkoročnih urbanih bojevanj primanjkuje udarne moči. Kot rezultat tega so za urbano

bojevanje uporabljali razpršene izstrelke OG-7V in termobarične izstrelke TBG-7V. Rusi so se prav tako posluževali orožja za neposredno streljanje z zažigalnimi in termobaričnimi bojnimi glavami proti čečenskim pozicijam v mestu Grozni. Ta termobarična bojna glava, bolj poznana kot volumetrično orožje, uporablja razsežno uplinjanje. To je grozljivo orožje, ki ubije človeka iz drugačnih vzrokov in ne zaradi prvotnega strela. V letih 1999 in 2000 so v mestu Grozni Rusi izrazili preferenco za organsko težko kalibrsko orožje. Zaradi manjše prodorne moči lahko kalibrskega orožja, so se Rusi v Čečeniji posluževali puškomitraljeza kalibra 7,62 mm, namesto prej uporabljenega puškomitraljeza kalibra 5,56 mm. Ruski vojaki so torej preferirali malo vojsko, oboroženo z večjim kalibrskim strelivom, kot so: jurišna puška 7,62 mm AKM, ostrostrelska puška 7,62 mm SVD, granato GP-25 40 mm, puško mitraljez *pecheng* in težko kalibrsko ostrostrelsko puško *Vzломshchik* (Cebek 2004, 99).

Nedavna ruska operacija v Srednji Aziji je pojasnila nevarnost poceni in mas-produktivne tehnologije, kot je pokazala učinkovita uporaba RPG v urbanih bojih. Ko so ruske sile hotele napasti na enodimenzionalen način z vozili, so jih nasprotniki uničili. To ni tehnika, ki bi se je Zahodne sile naj posluževale, vendar je ruska metoda predstavljala varianto ameriškega pregovora v Vietnamu: »*Mesto je potrebno uničiti na način, da ga rešiš.*« Študije, ki so preučevale to zadevo, so pokazale, kako lahko oboje, tako pozitivni kakor negativni aspekti ležijo v ruskem pristopu urbanega bojevanja. Pozitivni aspekti so v ponovni uvedbi kombiniranih vojaških skupin, medtem ko negativne najdemo v toleranci na stopnji vzporednih izgub in civilnih žrtev, ki je ne bi podpirala nobena Zahodna demokracija niti v vojaškem konfliktu. Učinek prikritih napadov s t.i. poceni orožjem reflektira potrebo po sodobnih silah za obvladovanje stopnje zaščite mobilnosti, ki lahko zagotovi dominantnost bojevanja na bojnem polju. Zahodne sile ravno tako morajo pretehtati aplikacijo kombiniranja vojaške taktike. Rusija se je zavzemala za uporabo male vojske, oborožene z veliko kalibrskim orožjem na sodobnih bojnih oklepnih vozilih. Ravno zaradi teh razlogov, ruska izkušnja urbanega bojevanja ostaja relevantna za prihodnje vojaško bojevanje in je primerna za zaprte študije Zahodne vojske (Andrew Martin).

7 Sarajevo

Po razpadu nekdanje skupne države Socialistične federativne republike Jugoslavije se je vojna iz nekdanjih republik Slovenije in Hrvaške preselila leta 1992 tudi na območje Bosne in Hercegovine (BiH). V začetku vojne so uspele vojaške enote bosanskih Srbov obvladati kar

70 % ozemlja BiH. Razlog za to najdemo v večjem številu vojaške opreme in moštva ter predvsem premoč v orožju težkega kalibra. Zaradi premoči sovražnikovih vojaških enot je za vojaške enote BiH, ostala edina možnost da se umaknejo v mesta in od tam poskušajo organizirati obrambo. Mesta so jim začasno nudila močna in relativno varna zatočišča, kjer so se lahko pričeli izpopolnjevati z moštvom, orožjem, strelivom ter organiziranjem močnejših in bolje usposobljenih enot, katere bodo sposobne izvajati bojne aktivnosti tudi na odprtih bojiščih stran od varnega zatočišča mest. Mesta so jim večkrat služila kot odskočna deska za izvajanje občasnih protinapadov. Sama lega mesta Sarajeva se nahaja na dnu kotline obdane z visokim hribovjem. Takšna lega sicer ni najbolj ugodna za branilce, saj so napadalci nadzirali vse poti v mesto. Napadalci so zavzeli hribovje okoli mesta, ga obkolili, razmestili svoje enote, še posebej artilerijo in oklepne enote, s katerimi so nenehno obstreljevali mesto in nadzirali vse poti. Po zavzetju položajev se je pričelo dolgotrajno obleganje mesta in izčrpavanje sil branilca in civilnega prebivalstva, vendar srbske sile niso poskušale nikoli prodreti v samo mesto, saj zato niso nikoli imele na razpolago dovolj pehote. Vojaške enote BiH so večkrat poskušale s prebojem iz obroča, vendar jim to kljub številčnejšemu moštvo ni nikoli uspelo. Razloge za neuspeh prebojev lahko najdemo predvsem v pomanjkanju protioklepnega in težkega orožja, brez katerega jim ni uspelo odbiti protinapade srbskih enot s težkim orožjem in oklepniki (Milovac 2001, 49).

Sarajevski korpus je bil organiziran v treh operativnih skupinah, in sicer Visoko, mesto Sarajevo in hrib Igman. Razdeljene so bile v mehanizirano brigado, 3 motorizirane brigade, 7 gorskih brigad, artilerijsko brigado, zračno obrambni regiment, teritorialno obrambno brigado in specialne sile (United Nation – Security Council 1994).

V vojni za Sarajevo obstaja kar nekaj tem, ki ustvarjajo nek vpogled v razumevanje urbanih operacij. Prvič, nasprotovanje vseh strani, da se zavežejo k intenzivnemu t.i. od hiše do hiše boju, saj mestno bojevanje zahteva veliko več sredstev boja kot katerokoli drugo bojevanje. Drugič, spoznanje, da nočejo prevzeti plačila za celoten prevzem mesta. To spoznanje je prineslo veliko novih tehničnih taktik bojevanja (Curtis S. King 2002).

Med obleganjem se je mesto raztezalo med obema stranema reke Miljacka. Dolgo je bilo 13 kilometrov in široko okoli 3 do 4 kilometre, vsebovalo pa je vse strukture in značilnosti sodobnih urbanih področjih. Resnična prevladujoča značilnost mesta je bil obroč gora, ki je obkrožal mesto, saj je omogočal preglednost v mesto nasprotniku. Reka Miljacka in druge

reke so bile večinoma neplovne, zato Sarajevo ni imelo pristanišča. Čez reko Miljacka je bilo speljanih veliko mostov, ki so vodili v mesto, vendar je sama reka predstavljala oviro za premikanje po mestu med severnim in južnim delom, zato je igrala manjšo vlogo pri obleganju (Curtis S. King 2002).

Na začetku vojne bosanske sile niso imele ne izkušenj in ne doktrine urbanega bojevanja, vendar so imele prednosti, saj so dobro poznale teren. S tem, ko so bosanske sile postale bolj strukturirane, so pridobile veliko več znanja, čeprav urbanega bojevanja niso poznale. V letu 1992 je bilo veliko letalskih, artilerijskih in ostrostrelskih bojev v in okoli mesta. Bosanke sile so bile šibke, vseskozi so si prizadevale za krepitev moči svojih sil, medtem ko so si nasprotniki prizadevali krepitev obkoljevanja mesta. Kasneje so se razmere nekoliko spremenile zaradi dveh ključnih dogodkov, in sicer srbskega napada na mesto in ugrabitve bosanskega predsednika. Z napadom na mesto so Srbi želeli samo mesto razdeliti na dva dela. Mesto so napadli v dveh kolonah oklepnih vozil. Ena kolona je prišla iz južnega dela, druga kolona iz zahodne strani. Obe koloni sta bili podprti z minometi in artilerijskim ognjem. Srbi niso izvajali boja t.i. od hiše do hiše boja, ampak so se zanašali na vojake v oklepnih vozilih ter jih podpirali s težkim podpornim ognjem. Kolona oklepnih vozil, ki je prihajala iz zahoda je napredovala do predmestij Nedarići in Mojmiło, vendar je hitro zaostala. Preostali del srbskih enot pa je bil namenjen za premikanje v cono uničenja. Pri napadu so Srbi pokazali, da so v veliki meri odvisni od oklepnih vozil in ognjene moči. Srbi so prav tako le s težavo potrdili ranljivost oklepnih kolon, ki bi lahko delovale brez podpore v urbanem bojevanju. Oklepna vozila napadalcev so bila pri svojem premikanju omejena le na ceste, prav tako so bila zaščiteni le pred izstrelki manjšega kalibra, dodatno ognjeno moč pa so si zagotovili z namestitvijo dodatnih težkih mitraljezov na vozila. Največkrat pa so jim ognjeno moč in zaščito nudili tanki. Kljub vsemu pa so bila preveč ranljiva pred protioklepnimi izstrelki in bombami, ki so jih branilci izstreljevali iz bližnjih stavb. Oklepne enote so poskušali še dodatno okrepiti s pehoto in inženirskimi enotami, ki bi jih varovale pred bližnjimi napadi (Curtis S. King 2002).

Konec junija so si bosanske sile prizadevale uničiti obroč okoli mesta z napadom na predmestja Vraca, vendar bolj ali manj neuspešno. Prvič, primanjkovalo jim je težkega orožja, drugič pa je Vraca predmestje z malimi stanovanjskimi stavbami, ki ležijo na obrobju mesta. Zaradi tega je teren bil bolj odprt, saj so stanovanjske stavbe ležale bolj na obrobju mesta, kar pa je le pospešilo ognjeno moč nasprotnika. Napadi na Hrasnico, predmestje Rajlovac,

prizadevanje za goro Igman so predstavljali odprt teren z nizkimi stanovanjskimi hišami, kar je predstavljalo bolj primerno delovanje oklepnih enot, kot pa v središču Sarajeva, kjer teren ni tako enostaven za prehod. Celotnega cilja nasprotniki zato niso mogli doseči (Curtis S. King 2002).

V naslednjih mesecih so bosanske sile začele ofenzivo z namenom, da bi preprečile obleganje Sarajeva. Še vedno jim je primanjkovalo težkega orožja, zato so Srbi imeli več moči za upor tej ofenzivi in Bosanci so utrpeli hude izgube. Bosanski napadi na Srbe so bili bolj usmerjeni v politične in psihološke cilje. Torej, primer Sarajeva ne predstavlja koncept urbanega bojevanja, ki bi veljal za vsako mesto. Čeprav je šlo za skromen boj na ulicah Sarajeva, so uporabljali urbane taktike. Sama učinkovitost oklepnih kolon, brez podpore, se je izkazala za neučinkovito v urbanem bojevanju. Vojaki že samo z osnovno oborožitvijo bi lahko zasedli zgradbe po mestnih ulicah in blokirali oklepne napredke. Bosanske sile so imele težavo pri ofenzivi proti Srbom, saj so ti bili boljše opremljeni, sam teren pa nasprotniku ni predstavljal posebnih težav. Nobena stran ni imela ustrezne inženirske podpore, ki so običajno nujne v urbanem bojevanju. Navsezadnje je obema stranem prav tako primanjkovalo kombiniranih skupin pehote in oklepnih enot (Curtis S. King 2002).

Proti koncu leta je Sarajevo imelo okoli 200.000 oboroženih ljudi, ki niso bili vojaki. Leta 1994 jih je bilo že kar 250.000, vendar je glavni problem predstavljalo dejstvo, da niso imeli niti ene puške na vojaka. V Sarajevu je takrat živelo okoli 350.000 ljudi, od tega se jih je v vojni borilo 30.000 do 35.000. Z boljšo organizacijo bi jih lahko bosanska vojska štela celo več. Imeli so le šest kosov polavtomatskega ostrostrelskega orožja, vendar so kljub temu predstavljali dobrega upornika sovražniku (Magaš in Žanić 2001, 162).

Po pregledu statističnih podatkov ugotovimo, da je leta 1992 sarajevska vojska štela 35.400 vojakov, medtem ko je nasprotnik imel le 28.900 vojakov. Istega leta je sarajevska vojska imela 35 minometov kalibra 60 mm in 28 minometov kalibra 80 mm, nasprotna stran pa je štela le 11 minometov kalibra 60 mm in 108 minometov kalibra 80 mm. Po statističnih podatkih za leto 1992 je sarajevska vojska premogla manj protitankovskega orožja, in sicer 95 kosov Zolja, 24 kosov Osa, 18 kosov netrzajnega topa in samo 2 raketomete POLK 9K11. Nasprotnikova stran je istega leta štela 782 kosov Zolja, 523 kosov Osa, 30 kosov netrzajnega topa, 25 kosov Zis, 3 kose SO90, 4 tope tipa T-12 in kar 42 raketometov POLK 9K11. Če pogledamo statistične podatke za oklepna vozila leta 1992, ki sta jih imeli obe strani, lahko

ugotovimo, da je sarajevska stran bila veliko na slabšem, saj je štela le en tank T-55 in dve osebni oklepni vozili. Nasprotnik je štel 13 tankov T-44, 73 tankov T-55, 5 tankov T-84 in kar 42 osebnih oklepnih vozil (Magaš in Žanić 2001, 163).

Statistični podatki za leto 1995 pa nam prikažejo drugačno zgodbo. Takrat je sarajevska vojska štela 40.500 vojakov, medtem ko jih je nasprotnikova, srbska stran, imela še manj kot leta 1992, in sicer le 20.670. Sarajevska vojska je takrat imela 155 minometov kalibra 60 mm in 446 minometov kalibra 80 mm, nasprotnik pa le 132 minometov kalibra 60 mm ter 97 minometov kalibra 80 mm. Pri pregledu protitankovskega orožja ugotovimo, da se je število orožja pri nasprotniku v primerjavi z letom 1992, močno zmanjšalo. Ta je v letu 1995 štel 310 kosov Zolja, 206 kosov Osa, 38 kosov netrzajnega topa, 21 kosov Zis, 5 topov tipa T-12, imeli pa so 10 protitankovskih izstrelkov, 9 kosov SA 76/90 in 35 raketometov POLK 9K11. Sarajevske oborožene sile pa so istega leta štejele kar 1328 kosov Zolja, 77 kosov Osa, 73 kosov netrzajnega topa in le 5 protitankovskih izstrelkov ter 9 raketometov POLK 9K11. Število oklepnih vozil, ki jih je imel nasprotnik je bilo veliko večje, in sicer 14 tankov T-34, 75 tankov T-55, 5 tankov T-84 in 46 osebnih oklepnih vozil. Sarajevski vojaki pa so leta 1995 imeli v primerjavi z letom 1992 nekoliko boljšo oklepno oborožitev, vendar veliko slabšo v primerjavi z nasprotnikom, in sicer so imeli 2 tanka T-34, 9 tankov T-55 in le 4 osebna oklepna vozila (Magaš in Žanić 2001, 163).

Ob pregledu teh podatkov lahko ugotovimo, da je sarajevska vojska štela veliko več pripadnikov kot srbska vojska. Vendar pa je imela veliko slabšo oborožitev oziroma manjše število oborožitve, kar pomeni, da so bili Bosanci na slabšem položaju. Po drugi strani se poraja vprašanje, zakaj kljub veliko boljši oborožitvi Srbom ni uspelo prodreti do mesta Sarajevo. Razlogov za to je več. Prvi je v tem, da so imeli manj kot 29.000 ljudi na razdalji 64 kilometrov, kar je nezadostna masa za kakršnikoli pomemben vojaški ali uporniški napad. S tem, da niso prodrli v osredje mesta, jim boljša oborožitev pri napadu ni pomagala. Drugi razlog je bil, da so jih obrambne sile zaustavile. Tretji razlog pa je v tem, da če bi jim uspelo prodreti v notranjost Sarajeva, bi s tem prevzeli vso odgovornost za plin, elektriko, vodo in hrano za njihovo lastno vojsko, kar bi bilo ob tako velikem številu nasprotnikov zelo težko. Kljub vsem tem negativnim prizvokov vdrta v mesto, so Srbi vseeno skušali prodreti v notranjost, vendar so bili sarajevski uporniki premočni (Magaš in Žanić 2001, 164–165).

Po množičnih pobojih v vzhodni Bosni, v Srebrenici, je bila mednarodna skupnost prisiljena, da se odzove in korektno ukrepa. NATO je avgusta 1995 z letali začel bombardirati srbske položaje v Bosni in Hercegovini. Politična situacija, ki je zadevala Sarajevo v letu 1994, pa je bila zelo kompleksna. Kot na primer, bosansko-hrvaška brigada je podpirala Bosansko vlado v obrambi mesta Sarajevo, medtem ko so se približno trideset kilometrov stran Hrvati borili proti Bosancem. Sarajevo, ki je takrat predstavljalo okoli 20 odstotkov celotnega bosanskega prebivalstva in nek mešan etnični izvor, je bilo oblegano kar dve leti. Ustanovitev Cone popolne izključitve v Sarajevu je takrat zahtevala kar 68 žrtev in nekaj sto ranjenih. Mednarodna skupnost je bila proti težki oborožitvi znotraj te cone, čeprav ta ni spadala pod kontrolo Združenih narodov. Bojevniki v tej t.i. izključujoči coni so dobili deset dni časa, da so se oborožili pod nadzorom Združenih narodov. V cono so si namestili tanke, artilerije, minomete, večcevne raketomete, znotraj 20 kilometrov centra Sarajeva. Poleg tega, pa so bile agencije NATO pooblašene za pomoč Združenim narodom pri iskanju nasilja znotraj Sarajeva. Postopek ugotavljanja orožja in njegovega zbiranja ali celo ugotavljanje njegove neuporabnosti je bil eden od postopkov ustvarjanja mirovnega načrta za Sarajevo. Bolj pomembno je bilo spremljanje in vzdrževanje premirja. Združeni narodi so imeli v rezervi hiter položaj vojakov, ki bi šli med vojskujoče, če bi to bilo potrebno. Končno prizadevanje je bilo ustvariti in oblikovati skupno komisijo za reševanje vprašanj, ki zadevajo prekinitev napadov in bojevanja. Vloga NATA je bila iskanje premirja. Ob koncu leta 1995 je bilo doseženo premirje. Na podlagi Deytonskega sporazuma, je bilo Sarajevo razdeljeno na dva dela, in sicer en del je pripadal novoustanovljeni Federaciji BiH, drugi, vzhodni del pa je pripadal Republiki Srbski. Med obleganjem mesta je umrlo okoli 11.000 ljudi, med njimi 1601 otrok, 50.000 pa jih je bilo ranjenih. Število prebivalcev po koncu vojne se je tako zmanjšalo na 250.000 (Thomas Roy 2000).

8 Gaza

8.1 Zgodovinsko ozadje

Začetki Izraelsko-palestinskega konflikta segajo vse v leto 1947, ko Velika Britanija ni več imela mandata za upravljanje s Palestinskim ozemljem. Britanci so izdali t.i. Balfourjevo deklaracijo, s katero so judovskim voditeljem obljubili lastno deželo. Po drugi strani, v času druge svetovne vojne, pa so obljubili lastno deželo tudi Arabcem v zameno za skupen boj proti Turkom (Požun 2004, 23).

Ravno zaradi tega so Arabci močno nasprotovali preseljevanju Judov na Arabsko oziroma Palestinsko ozemlje, z različnimi nacionalističnimi nasprotovanji so večali sovraštvo med tema dvema etničnima skupinama. Število prebivalstva Judov se je drastično povečalo, kar je vzpodbudilo palestinski strah in leta 1936 je prišlo do vstaje. Britanci so predlagali, da bi Arabsko ozemlje razdelili na dva dela, kjer bi ena polovica pripadala Judom, medtem ko druga polovica Palestincem. Vsekakor se Arabci s predlogom niso strinjali, zato so boj proti Judom nadaljevali. Potem, ko je Velika Britanija izgubila mandat za upravljanje s Palestinskim ozemljem, je vlogo prevzela Organizacija Združenih Narodov (OZN), ki je prav tako odredila delitev Palestinskega ozemlja na dva dela, in sicer na judovski in na palestinski, na katerem bi vsaka oblikovala svojo lastno državo. Tudi mednarodno nasprotovanje je prineslo še večji razkol med Palestinci in Judi, kar je terjalo nove spopade med njimi. Leta 1948 se je zgodil najhujši pokol, ko je Izrael razglasil neodvisnost. Sledila je osemmesečna vojna. Vojske Egipta, Sirije, Jordanije, Iraka in Libanona so napadle Izrael, s čimer se je začela prva izraelsko-arabska vojna. Prekinjena je bila s strani OZN, zmagala pa je mlada Izraelska država (Globus 2008).

V naslednji vojni leta 1956 je Izrael napadel Egipt in si s tem pridobil Sinajski polotok, kar je še bolj povečalo incidente med obema nasprotujočima si stranema. Egipt je prekršil mednarodni sporazum, saj je svoje enote začel premikati in tako je leta 1967 sledila nova vojna, kjer je Izrael ponovno napadel in osvojil Gazo, Zahodni breg, Golansko planoto, vzhodni del Jeruzalema in Sinajski polotok. Vendar so egiptovske in sirijske enote leta 1973 napadle Izrael ter dosegle delni umik izraelskih enot. V obdobju hladne vojne je prav tako OZN pozivala Izrael, naj se umakne iz zasedenih ozemelj, vendar tega do zdaj še ni naredil. Obe strani hladne vojne sta dajali svojo podporo nasprotnima stranema, in sicer Sovjetska zveza (SZ) Palestincem in ZDA Izraelcem (Nikolić 2002, 33–39).

Od leta 1987 do leta 1993 so Palestinci izvedli izbruh, ki jim ni prinesel uspeha, so pa se v teh letih razvile razne gverilske in radikalno organizirane skupine, ki so med drugim izvajale tudi samomorilske napade. V Oslu je v tem času bil podpisan sporazum o oblikovanju Palestinske lastne države, med Jicakom Rabinom, ki je bil izraelski predsednik vlade in med Jaserjem Arafatom, predsednikom palestinske osvobodilne organizacije. Palestinci kljub sporazumu svoje države niso dočakali. Leta 2000 so Palestinci ponovno napadli, vendar so pri tem naleteli na hud odpor Izraelcev, kateri so izvedli brutalno morijo otrok, uvedli so policijsko uro in uničevali domove. Upor se je končal z umikom izraelskih naseljencev iz Gaze, kar je

prineslo uspeh Palestinecev, med drugim pa razočaranje Izraelcev, saj s tem niso dobili svoje obljubljeni države. Nerešeno ozemeljsko vprašanje Gaze, še danes predstavlja pereč problem (Geller Doron).

Leta 2009 je Izrael z neprepričljivo vojno hotel svetu in nasprotnikom prikazati svojo vojaško moč ter obnoviti odvrčanje nasprotnikov. Nasprotnik je imel na svoji strani Iran in Sirijo, kar je v veliki meri odtehtalo tehnološko zmogljivost Izraela. Ta strategija je temeljila predvsem na raketnih izstrelkih, saj so s tem skušali prestrašiti Izraelce. V Gazi ter okoli nje je vladalo le neko navidezno premirje. Izrael je nadaljeval blokado Gaze, ker ni želel, da bi ta postala iransko oporišče ter s tem povzročil pravo humanitarno katastrofo. Obe strani sta v medsebojnih pogajanjih zaostrovali ukrepe, zato je bilo logično, da bodo pogajanja propadla. V Gazi so tihotapili z orožjem, kar je okrepilo moč izraelskega nasprotnika, da je ta lahko uspešno obvladoval razmere, zato je bil izraelski cilj preprečiti tihotapljenje. Izrael je prav tako želel preprečiti vpliv Irana v Gazi, saj je ta po njihovem mnenju bil že preveč izčrpan z drugimi vojnami. Ta izraelska operacija je potekala s skrito privolitvijo takratnega ameriškega predsednika Busha in tudi sedanjega predsednika Obame. Pri vsem tem je vprašljiva moč take vojaške sile. Ustvarili so kompleksno mešanico pehotnih in oklepnih enot. Oklepne enote so izvajale zelo močne in goste prodore v naseljena območja in uničevala raketna izstrelišča ter se nato umaknile na vojaška mostišča. Ta so bila vzpostavljena v prvih dneh kopenske vojaške urbane operacije. Zaradi goste poseljenosti in urbanizacije je bila dobra tudi nasprotnikova taktika, vendar izraelska vojaška operacija velja za eno najbolj natančno izvedenih vojaških operacij v urbanem okolju, katero jo zelo težko primerjamo z operacijama, ki sta bili izvedeni v Groznm in nad Sarajevom, kjer je bilo v prvih dneh spopadov ubitih veliko več civilistom kot pa v primeru Gaze. Uporabo belega fosforja lahko označimo kot etično in moralno v bojih na urbanem področju ter hkrati pravno sporno. Beli fosfor, termobarični eksploziv in eksplozivi vrste DIME so bili prav tako uporabljeni v primeru Grozni in Sarajevo, vendar so o njihovi uporabi tedaj molčali. Dokler mednarodna skupnost in vse države, ki jo tvorijo, popolnoma ne prepovedo uporabe takšnega orožja, se bo v urbanih bojevanjih še naprej uporabljalo. V primeru Gaze bo trajna možna rešitev le v primeru, ko se bodo destruktivno poenotili in dogovorili o njej. Leta 1993, ko so podpisali sporazum o dveh državah (Izraelske in Palestinske) je ta ideja bila še možna, danes pa predstavlja le neko črko na papirju (Grošelj 2009, 20–23).

8.2 Vloga oklepa v spopadu

Sodobni spopadi se vse pogosteje dogajajo v urbanem okolju, vendar marsikatero silo ne naredijo ničesar, da bi svoja oklepna vozila preuredili in posodobili za to obliko spopadov. Pravo nasprotje vseh pa je država Izrael, ki jo je boleča izkušnja iz druge libanonske vojne pripravila, da je začela pospešeno modernizirati in obnavljati svoja oklepna vozila, ki bodo pripravljena za bojno delovanje v naseljih. Svoje novosti so prvič uporabili v izraelsko – palestinski vojni leta 2009. Po obstreljevanju s topništvom in letalskimi napadi je 3. januarja leta 2009 sledil kopenski napad na območje Gaze. 401. oklepna brigada, ki jo sestavljajo tanki merkava 4, je s hitrim manevrom prevzela kontrolo nad glavnima komunikacijama Rafah in Khan Yunis in s tem onemogočila dobavo vojaškega materiala Hamasu. Prav tako so oklepne enote zavzele vse pomembne strateške višinske točke okoli mesta saj so tako lažje nadzirale sam potek dogodkov. Pri vdoru v mesto so izraelske oklepne enote najprej uporabile inženirsko prebojna vozila Pume, s katerimi so očistili ulice, ki so bile branjene s številni barikadami, minami presenečenja in miniranimi rovi, saj je le tak način branilec Gaze omogočal, da vsaj malo upočasnijo napredovanje izraelskih oklepnikov. Že 4. januarja so Izraelci z oklepniki nadzorovali večja, bolj odprta področja mesta Gaze, niso se pa uspeli prebiti v bolj urbanizirana področja. Ko so se pričeli odvijati boji v manjših ulicah, so se pokazale prve napake izraelske taktike. Zaradi slabe komunikacije in kontrole je izraelski tank nevede, da gre za lastne vojake streljal po njih, eden je pri tem preminil, več pa je bilo ranjenih. Izraelci so vse do konca spopada nadzirali dogajanje v samem mestu. Pripadniki Hamasa so se poskušali proti izraelskim oklepnikom boriti na način, da so na posamezne patrulje izvajali nenadne napade s protioklepnim orožjem, se hitro umaknili v kritje stavb ter jih poskušali speljati globlje v ulice, kjer se jim zmanjša območje ognjenega delovanja in jih poskušali dokončno uničiti. Napredovanje oklepnih enot po ulicah Gaze je potekalo 100-200 m dnevno. Tako počasno napredovanje je narekovalo tesno sodelovanje in napredovanja oklepnih enot in pehote, številni posamezni napadi Hamasa na oklepne kolone, ovire zavarovane z minami in improviziranimi eksplozivnimi sredstvi ter podzemni rovi napolnjeni z več deset kilogrami eksploziva, ki so ga sprožili na daljavo. Samo napredovanje izraelskih oklepnih enot se je po hitri obkolitvi mesta in zavzetja večjih delov mesta upočasnilo v bolj urbaniziranem delu, kjer so Hamasovi pripadniki imeli več možnosti za nepričakovane napade na oklepne enote s protioklepnim orožjem in drugimi eksplozivnimi sredstvi, saj oklepna vozila niso mogla zaradi ozkih ulic in zmanjšanjem območja delovanja posameznih orožij, proti njim delovati z vso ognjeno močjo (International news 2009).

Izraelska vojska je na področju urbanega bojevanja uporabila popolnoma novi koncept, ki se je izkazal za zelo uspešnega. Uporabili so tesno sodelovanje oklepnih vozil s pehoto. Prilagojena vozila posebej za takšen način bojevanja so pehota pri njenem napredovanju po mestnih ulicah nudila dobro zaščito in ognjeno podporo s katero so prisili nasprotnike, da so ostali skriti v svojih zaklonilnikih, medtem pa je pehota postopno čistila območje za območjem. Kljub številnim novostim pa se še vedno pojavljajo številne slabosti, pri tem mislim predvsem na komunikacijo med samimi oklepnimi vozili, oklepnimi vozili in pehoto ter med oklepnimi vozili in poveljstvom ter sam nadzor nad bojiščem. Zaradi same značilnosti urbanega okolja se hitro spreminjajo taktične situacije, katere velikokrat prisilijo oklepne enote v improvizacijo in tukaj je vse odvisno od znanja in iznajdljivosti poveljnikov (Erlanger Steven 2009).

Vseskozi so Izraelci vztrajno posodabljali svoja oklepna vozila, v kar so jih prisilili nenehni spopadi s sosednjimi državami. Izraelci so že ob izdelavi svojega prvega tanka merkava 1 poskušali čim bolj združiti oklep, mobilnost in ognjeno moč. Že vse od začetka so težili k dobri zaščiti posadke in ognjeni moči, največji napredek pa so ustvarili z modularnostjo podvozja, kar je skrajšalo čas popravil in vrnitev tankov nazaj na bojišče. Tank merkavo 2 so še dodatno zaščitili z obročem iz verige in kroglic, s čimer so povečali zaščito spoja med kupolo in podvozjem pred protitankovskimi izstrelki. Z dodatno zaščito spredaj in minočistilcem pa so postali še bolj zavarovani pred grožnjami, ki so pretile v urbanih področjih. Pri izdelavi tanka merkava 3 so naredili še dodaten korak k izboljšanju zaščite, saj so vrhnji del kupole še dodatno zaščitili z aktivnim oklepom. Izboljšali so sistem kontrole ognja, dodali IR opozorilni sistem pred protioklepnimi izstrelki, dodali dušilec ognja in izboljšali zaščito dna z V obliko, ki odbija delce min in IED. Njihov vrhunec predstavlja oklepno vozilo tank merkava 4, ki velja za enega najsodobnejših tankov na svetu. S svojo modernizacijo je presenetil celo vojaške strokovnjake, ki se ne morejo odločiti ali bi ga uvrstili v zadnjo podgeneracijo, tretje generacije tankov ali bi ga uvrstili že v prvo podgeneracijo četrte generacije tankov. Njegova posadka je kljub temu, da imajo vsi sodobni tanki tričlansko, ostala še vedno štiri članska, to se pravi da jo tradicionalno sestavljajo na desni strani tanka namerilec, nad njim poveljnik, levo od topa polnilca in od spredaj voznik. Na vrhu tanka so namesto prej postavljenega pokrova polnilca namestili najsodobnejšo periskopsko namerilno napravo z območjem delovanja 360 stopinj, ki jim omogoča bojno delovanje v vseh vremenskih pogojih, podnevi in ponoči. Posodobili so top IMI 251 kalibra 120 mm od katerega se pričakuje, da bo sposoben zadevati cilje vse do razdalje 4000 metrov.

Vsekakor bo pa bolj pomembna kot moč topa uvajanje in preizkušanje novih streliv. Namestili so tudi novo optiko, sledilnik ciljev in prikazovalnik bojišča. Posebej so se še posvetili senzorjem za zaznavanje svojih vozil na bojišču in senzorjem za odkrivanje protioklepni orožij. Zaradi vse boljših protioklepni orožij, ki jih posedujejo Palestinci in protioklepni min, so zelo izboljšali bočno zaščito ter podvozje, ki so ga nekoliko dvignili in še dodatno zaščitili. Spremenili so tudi konstrukcijo podvozja, pri čemer so z novo razporeditvijo med četrtim in petim kolesom, povečali stabilnost tanka, zaradi zmanjšanja teže novega motorja. Merkava 4 se je s svojimi karakteristikami odlično izkazala v zadnjem spopadu na območju mesta Gaze, kjer je s svojo ognjeno in udarno močjo ter dobro protiminsko zaščito brez težav v sodelovanju s pehoto napredovala po ulicah (Vilar 2008, 32–38).

Na področju urbanega bojevanja pa zraven tankov pomembno vlogo igrajo tudi oklepni transporterji, katerih namembnost je, da na bojišče pripeljejo izkrcano posadko in ji pri tem nudijo maksimalno zaščito. Tako kot pri tankih, so bili tudi pri oklepnih transporterjih in bojnih vozilih pehote Izraelci primorani k neprestanemu posodabljanju in razvijanju le-teh. Eden takšnih je bil M113, ki je bil zaščiten s pasivnim oklepom in oborožen s topom kalibra 30 mm. Pravo oklepno trdnjavo predstavlja Ahzarit, ki ima tri člansko posadko in v izkrcanem delu prevaža sedem vojakov. To 44 tonsko vozilo je bilo iz sprednje strani zaščiten z 14 tonami jekla, kar je kljubovalo večjim izstrelkom kalibra 125 mm. Bočno zaščito je predstavljal prekatni oklep napolnjen z nafto in z večplastno luknjičasto zaščito. Oborožen pa je bil navadno z mitraljezom kalibra 7,62 mm ali 12,7 mm. V uporabi je še vedno 36 teh vozil, ki so imele pomembno vlogo v spopadih po palestinskih mestih leta 2002 in 2009, ko so posadko dobro varovali pred ostrostrelci. Prav tako pomembno vlogo, kot so ga v urbanem bojevanju imeli Ahzariti, so imele inženirsko minsko prebojna vozila Pume. Ta oklepna vozila so poleg tričlanske posadke prevažala še pet vojakov. Njihova zaščita je sestavljena iz pasivnega oklepa na bokih in klasičnega jeklenega oklepa na vrhu. Njihova naloga je čiščenje zaminiranih območij, zaščita manjših pehotnih formacij, nudenje ognjene podpore pehoti in odvažanju ranjencev. V spopadih leta 2009 se je uporabljala predvsem za čiščenje ulic, kar je izvajala z izstrelitvijo večjih raket z aerosolno polnitvijo, ki je očistila območje min v dolžini do 100 metrov. Nagmašon se je uporabljal za boj proti sovražnim skupinam, saj je njegova ognjena moč primerna za spopade nizke intenzivnosti, za protiteroristične akcije in za bojevanje v naseljih. Ognjena moč je najpogosteje zagotovljena s po dvema mitraljezoma kalibra 7,62 mm in vsaj enim minometom kalibra 60 mm.

Pomanjkanje le-teh je v spopadih v Palestini leta 2009 terjalo največ žrtev med izraelskimi pehotnimi vojaki. In za konec še predstavimo najnovejšo pridobitev izraelske vojske, oklepni transporter Tiger. Iz podatkov je lahko razbrati, da posadka šteje 3 člane in vkrcani del 9 vojakov. Glavna oborožitev je mitraljez kalibra 12,7 mm, sekundarna pa mitraljez kalibra 7,62 mm ali minomet kalibra 60 mm. Njegovo zaščito sestavljajo klasični kompozitni oklep eksplozivno reaktivni oklep in sam nagib oklepa (Vilar 2008, 23–29).

Izraelci s svojimi izkušnjami na področju urbanega bojevanja za korak pred vsemi izdelujejo in posodablajo oklepna vozila za prav ta namen. Njihovo posvečanje pozornosti oklepnim vozilom namenjenim za urbano bojevanje se jim je poplačalo v zadnjem konfliktu leta 2009 s Palestinci, kjer so prav s temi vozili dosegli skupaj s pehoto, kateri so nudili vso podporo popolno zmago z minimalnimi izgubami.

9 Urbano bojevanje prihodnosti

V zadnjem desetletju se vse več vojn in mirovnih operaciji odvija v oddaljenih mestih. Televizijske hiše pa prikazujejo žive prizore brutalnega boja na mestnih ulicah, ki se dogaja po vsem svetu. Slike mrtvih ameriških vojakov na ulicah Mogadiša v Somaliji in slike obglavljenih ruskih vojakov v Čečeniji so zagotovila sterilne video natančnosti. Te slike, ki so jih pridobili v zadnjem desetletju, predvsem tiste, ki prikazujejo agresivno spopadanje na ulicah Mogadiša, so postale poseben žanr mestnega bojevanja v literaturi. Po končani intervenciji v Somaliji, so mesta razglasili za nevarna in prepovedana, kjer skorajda ni mogoče izvajati niti ameriški način bojevanja. Edina rešitev v prihodnosti bi lahko bilo le izogibanje vstopu v ta nevarna mesta, ki pa so v večini primerov edina možnost za spopadanje, saj se manjše in slabše oborožene skupine upornikov ne morejo boriti v duhu klasičnega konvencionalnega načina na odprtih bojiščih.

Demografske in politične strategije napovedujejo, da se bo večina vojaških operacij ali celo vse izvajale v naslednji dveh desetletjih na velikih urbanih območjih. Mesta in vsa ta povezana skupina mest, ki jih imenujemo konurbacija, bodo v prihodnosti postala politična, gospodarska, družbena in kulturna žarišča po vsem svetu. Nadzor velikih urbanih območij bo postal ključnega pomena za uspešno izvedbo strateških, operativnih in taktičnih ciljev v prihodnjih konfliktih. Zato je potrebno, da bodo ameriška vojska in njene zaveznice, ki krojijo

usodo sveta, pripravljene sodelovati v vojnah proti pristojnim sovražnim silam, ki so se odločile izvajati operacije znotraj in okoli velikih mest (Hahn II in Jezior 1999).

Visoka tehnologija oborožitvenih sistemov bo bistveno spremenila potek urbanega bojevanja v prihodnosti. Vojaki bodo, isto kot danes, še vedno najpomembnejši element mestnih vojaških operacij, vendar pa je potrebno korenito spremeniti potek in način samega bojevanja. Sama ekonomija ustvarjanja visoko tehnoloških sil za leto 2025, nam bo onemogočila imeti veliko število potreb in pogojev za upravljanje urbanih bojev na star način. Čeprav imamo veliko število vojakov, jih nočemo videti mrtve na lestvici, ki historično opisuje in prikazuje urbane operacije v velikih mestih. Zato potreba po upravljanju vojaških operacij na urbanih območjih v prihodnosti z manjšimi silami zahteva, da ustvarjamo individualne vojake z veliko več sposobnosti, podkrepjene s sodobnimi in dobro zaščitenimi oklepni vozili. Zato verjamemo, da preobrazba teh sedanjih vojakov pehotnikov v smrtonosne urbane bojavnike zahteva razvoj »Sistema za urbane bojavnike 2025«, ki postavi človeka in stroj na enako raven. Z dajanjem pravih načinov doktrine, opreme, usposabljanja in vladanja, bo ameriška vojska urbanega bojevanja, ki v ta namen nameni največ finančnih sredstev, postala najboljša na tem področju, ter nepremagljiva v sedanjih urbanih bojevanjih brezizhodnosti (Hahn II in Jezior 1999).

Urbano bojevanje bo v prihodnosti imelo več obrazov, saj bo to lahko predstavljalo tradicionalne operacije ohranjanja miru ali mirovne operacije, ki odrejajo našo pozornost v vzpostavljanje miru ali celo urbano bojevanje, ki spominja na boj za Stalingrad. V prihodnosti bosta ohranjanje miru in v manjši meri dejavnost izvrševanja miru v osnovi ostalih policijskih ukrepov, ki pa dolgoročno zahtevata prisotnost vojske za ustvarjanje stabilnosti. Na drugi strani pa je veliko bolj verjetno, da je vojna na urbanih območjih lahko uspešnejša samo z hitrimi ukrepi specializiranih urbanih sil opremljene z napredno tehnologijo sistemov prihodnosti. Ameriški vojaki pa tudi nekateri drugi so pogosto opisani kot slabo pripravljeni na urbanem področju bojevanja v smislu opreme, doktrin, usposabljanja, psihologije. Težave s katerimi se vojaki srečujejo pri izvajanju vojaških operacij na urbanem terenu so predvsem izziv komunikacije, letalstvo, bojna oprema in tudi pomanjkanje mobilnosti. V primeru hitrega umikanja ali zelo kratkih razdalj bo urbano bojevanje prihodnosti izboljšano s sinhronizacijo naprednih informacijskih sistemov, robotike in nove visoke hitrosti oklepnih vozil za urbano bojevanje (Hahn II in Jezior 1999).

10 Zaključek

V zaključku diplomskega dela lahko odgovorim na obe dve raziskovalni vprašanji. Iz primerov urbanega bojevanja na področju mesta Grozni lahko iz podatkov o uničenih oklepnih vozilih govorimo, da so v tej situaciji odigrale vlogo, ki je poraznega pomena. Za njihove izgube je kriva predvsem slaba taktika in vsekakor premajhna zaščita proti oklepnim orožjem, minami ter improviziranimi eksplozivnimi sredstvi. Oklepniki so bili za nasprotnikove RPG-je preprosto prešibko zaščiteni, da bi lahko vsaj malo varovali svoje posadke. Ruski vojaki so v vojni v mestu Grozni svoje oklepnike poimenovali »premikajoče se krste« in so se namesto, da bi se vozili v oklepnikih, rajši preprosto vozili na njih. Razlog za to je bil, da je bila večina oklepnih transporterjev zaščiteni le z navadnim, homogenim valjastim oklepom, katerega del notranjosti točke zadetka se je ob zadetku s protioklepnim izstrelkom spremenil v več manjših kovinskih delov, ki so povzročili masaker med vojaki v notranjosti vozila. Ob tem, ko so se vojaki vozili na strehah oklepnih transporterjev so postali lahka tarča za nasprotnika. Prav tako je bilo tudi v primeru obleganja Sarajeva, kjer oklepna vozila zaradi premajhnega elevacijskega kota ognjenega orožja niso prišli do izraza. Srbi so se pri boju nanašali na vojake v oklepnih vozilih, namesto da bi pehota ob vozilu zaščitila pred protioklepnimi izstrelki že tako slabo zaščiten oklepnik. S tema primeroma lahko na prvo zastavljeno raziskovalno vprašanje odgovorjam, da se s premalo zaščitenimi oklepnimi vozili ne moremo uspešno boriti v urbanem okolju. Nasprotni primer je primer urbanega bojevanja na območju Gaze, kjer je izraelska vojska s pravim izborom taktike, posodobitvijo in razvojem dovolj zaščitenih vozil, prikazala način kako se z uporabo oklepnih vozil lahko uspešno borimo proti nasprotniku. Na študiji primera urbanega bojevanja na področju Gaze lahko sklepamo, da morajo biti za uspešno izvedbo akcij na tem področju vozila v vseh delih zelo dobro zaščiteni. Izraelci so primer zaščite rešili z nadomestitvijo naj sodobnejših reaktivno eksplozivnih oklepov s kombinacijo luknjastega oklepa, pri tem pa niso niti pozabili na svoj značilen dodatek verig s kroglicami. Kot preventivo so za bližnje ulične boje dodali še t.i. ptičjo kletko, ki je od vozila oddaljena od 60 do 100 centimetrov. Zaradi številnih groženj protioklepnih min in miniranih kanalov so na vseh vozilih dodatno zaščitili dno z značilno zaščito V oblike iz mehkejših in bolj fleksibilnih kovin. Prav tako niso pozabili in so še dodatno ojačili zaščito na vrhu vozila, ki jo večina vojska še vedno zanemarja. Vsa ta zaščita pa je podprta še z novimi senzorji za odkrivanje protioklepnih izstrelkov. Oklepna vozila morajo biti v primeru urbanega bojevanja oborožena z orožji, ki imajo visoko kadenco streljanja. To so ponavadi mitraljezi kalibra 14,5 mm, 12,7 mm in 7,62 mm ter minometi in

bombometi. Le s takšnim orožjem lahko hitro reagirajo in nudijo dovolj veliko količino ognjenega streliva proti sovražniku, da zaščitijo pehoto, ki opravlja svoje naloge.

Pri raziskavi na temo vloga in pomen oklepnih vozil v urbanem bojevanju sem prišel do zaključka, da se je vloga oklepnih vozil v takem bojevanju še povečala, kajti nudi osnovno zaščito in ognjeno podporo pri napredovanju pehote od zgradbe do zgradbe. Pri tem pa sem ugotovil, da je še vseeno premalo poudarka v sodobnih vojaških doktrinah namenjenih samemu razvoju, taktiki in vlogi oklepnih vozil za takšen način bojevanja.

11 Literatura

1. Araić, Stanislav. 2001. Polotok »vroćih toćk«. *Revija Obramba* 33 (3): 16–19.
2. Barle, Anže. 2008. Spopad v naselju. *Revija Obramba* 40 (11): 25–29.
3. Caraton, Branko. 1992. Vojna in mir na Hrvaškem. *Teorija in praksa* 29 (1–2): 12–26.
4. Cebek, Igor. 2004. *Vloga in pomen oklepnih enot pri izvajanju vojnih in navojnih vojaških operacij*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Curtis S. King. 2002. *The Siege of Sarajevo, 1992 – 1995*. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/2002/MOUTKing.htm> (4. julij 2010).
6. Defense update. 2006. *The Role of Armor in Urban Combat*. Dostopno prek: <http://defense-update.com/features/du-1-06/feature-urban-armor.htm> (25. junij 2010).
7. Department of the Army. 2003. *Urban Operations*. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm/3-06/index.html> (26. junij 2010).
8. Dolinar, Matej. 2004. *Značilnosti bojevanja motorizirane čete v urbanem območju*. Zaključna naloga. Poljče: Poveljniško štabna šola.
9. Dragojević, Milorad. 1986. *Tenkovi i borbena vozila pešadije*. Beograd: Vojno izdavački zavod i novinski centar.
10. Erlanger Steven. 2009. *A Gaza War Full of Traps and Trickery*. Dostopno prek: http://www.nytimes.com/2009/01/11/world/middleeast/11hamas.html?_r=1 (3. julij 2010).
11. Fatur, Igor. 2007. Ruski oklep. *Revija Obramba* 39 (8): 13–18.
12. Furlan, Branimir. 2006. *Bojno delovanje*. Skripta. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
13. Geller, Doron. *Israeli Intelligence in the 1967 War*. Dostopno prek: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/intel67.html> (30. junij 2010).
14. Grau, Lester W. in Thomas Timothy L. 2000. *Russian Lessons Learned From the Battles For Grozny*. Foreign Military Studies Office, Fort Leavenworth. Dostopno prek: http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/Rusn_leslrn.htm (29. junij 2010).
15. Grošelj, Klemen. 2009. Bojišće Gaza. *Revija Obramba* 41 (2): 20–23.
16. Hahn, Robert F. in Bonnie Jezior. 1999. *Urban Warfare and Urban Warfighter of 2025*. Dostopno prek: <http://smallwarsjournal.com/documents/urban2025.pdf> (26. junij 2010).

17. Headquarters Department of the Army. 2001. *Infantry Rifle Platoon and Squad*. Dostopno prek: <http://www.scribd.com/doc/18011720/FM78-Infantry-Platoon-Tactics-Ops> (26. junij 2010).
18. International news. 2009. *Sci-fi tanks meet prehistoric rockets in Gaza*. Dostopno prek: <http://observers.france24.com/en/content/20081230-sci-fi-tanks-meet-prehistoric-rockets-gaza-israel-conflict-hamas> (28. junij 2010).
19. Ivanović, Miodrag. 1984. *Odbrana gradova*. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
20. Jane's Information Group. 2009. *Jane's Sentinel*. Dostopno prek baze KIC MORS (24. junij. 2010).
21. Justin, David. 2004. *Sodelovanje čete pri napadu na naseljeno mesto*. Zaključna naloga. Ljubljana: Šola za častnike.
22. Klinar, Danilo. 2007. *Bojevanje v urbanem okolju*. Zaključna naloga. Ljubljana: Šola za častnike.
23. Magaš, Branka in Ivo Žanić. 2001. *The war in Croatia and Bosni –Herzegovina 1999 –1995*. Oxon: Frank Cass Publishers.
24. Milovac, Blaž. 2000. Drugi polčas na severnem Kavkazu: Čečenija proti Rusiji ali Rusija proti Čečeniji. *Revija Obramba* 32 (4): 32–38.
25. --- 2001 a. Dovoljeno je vse, kar je prepovedano. *Revija Obramba* 33 (9): 48–51.
26. --- 2001 b. Spopadi za prevlado. *Revija Obramba* 33 (12): 56–58.
27. Nikolić, Valentina. 2002. *Reševanje bližnjevzhodnega konflikta v luči varnosti sredozemske regije*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
28. Požun, Janko. 2004. *Obveščevalno-varnostni sistem Izraela*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
29. Roy, Thomas. 2000. *Bombing in the Service of Peace: SARAJEVO AND GORAZDE SPRING, 1994*. Dostopno prek: <http://www.au.af.mil/au/cadre/aspj/airchronicles/cc/thomasrev.html> (30. junij 2010).
30. *The Role of Armor in Urban Combat*. Dostopno prek: <http://www.militaryphotos.net/forums/showthread.php?68797-The-role-of-Armor-in-Urban-Combat> (25. junij 2010).
31. Ulčar, Miroslav, ur. 1995. *Enciklopedija orožja*. Ljubljana: Defensor.
32. United Nation – Security Council. 1994. *The battle of Sarajevo and the law of armed conflict*. Dostopno prek: <http://www.ess.uwe.ac.uk/comexpert/ANX/VI-B.htm> (3. julij 2010).
33. Vilar, Andrej. 2008 a. Oklep brani Izrael. *Revija Obramba* 40 (8): 23–28.

34. --- 2008 b. Oklep brani Izrael 2. *Revija Obramba* 40 (9): 23–28.
35. --- 2009. Namer-izraelski tiger. *Revija Obramba* 41 (7): 40–43.
36. *Vojni leksikon*. Vojnoizdavački zavod. Beograd: 1981.
37. Žabkar, Anton. 1995. *Čečenska premiera nove ruske doktrine*. Skripta. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.